

STRATEGISK MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING AV FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN GUNNARSKÄL, ESKILSTUNA KOMMUN
MED BEDÖMNING AV SOCIAL HÅLLBARHET

SAMRÅDSHANDLING

BESTÄLLARE

Eskilstuna kommun

Kontaktperson: Petter Skarin

KONSULT

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen

Besök: Arenavägen 7

Tel: +46 10 7225000

wsp.com

Uppdragsansvarig: Camilla Rydling

Medverkande utredare:

Linnea Qvarfordt och Sofia Nöu

Granskare: Marie-Louise Stenérus

Datum: 16 november 2023

SAMLAD BEDÖMNING AV PLANFÖRSLAGET

Eskilstuna kommuns fördjupade översiktsplan (FÖP) för Gunnarskäl utreder och vidareutvecklar intentionerna i kommunens översiktsplan om att skapa ett nytt verksamhetsområde vid Gunnarskäl. Planen ska verka för en hållbar och sammanhållen utveckling av Gunnarskäl, och utgöra ett strategiskt underlag för kommande program och detaljplaner. Det yttersta syftet med planen är att skapa förutsättningar för 7000 nya jobb och att bidra till kommunens arbete för hållbara transporter.

För alla nya översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner ska en strategisk miljöbedömning genomföras. Syftet med en sådan bedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen genomförs parallellt med, och integrerat i, planprocessen. Eskilstuna kommun har valt att även utvidga den strategiska miljöbedömningen till att också inkludera sociala konsekvenser.

Detta avsnitt redogör för konsekvensbeskrivningen i den genomförda strategiska miljöbedömningen för FÖP Gunnarskäl inför kommande samråd. Texten utgör en icke-teknisk sammanfattning av arbetet.

Planområdet är beläget cirka 7 kilometer nordväst om centrala Eskilstuna och omfattar cirka 400 hektar. Området ligger i anslutning till järnvägen samt till E20 som ansluter i söder. Planområdet utgörs till stor del av jordbruksmark men innefattar även skogsmark och brynmiljöer. Därtill finns enstaka privata fastigheter med verksamhet och boende. I planområdets nära omgivning finns diverse verksamheter så som Folkesta handel, Volvo Construction Equipment (Volvo CE) och Gröndal Motorsportsområde.

Planförslaget syftar till att Gunnarskäl ska bli ett attraktivt och klimatsmart verksamhetsområde. Inom planområdet ska verksamheter etableras för att skapa flera arbetstillfällen och minska arbetslösheten samt öka den egna försörjningen i kommunen. Under de senaste åren har stora etableringar kommit till Eskilstuna och det finns ett växande intresse för vidare utveckling. Det finns idag inget utrymme för ytterligare expansion i Eskilstunas befintliga logistikpark och ny verksamhetsmark behöver därför frigöras. På den nya verksamhetsmarken ska det skapas förutsättningar för ett fossilfritt samhälle genom samarbete med näringsliv, organisationer och invånare. Närheten till järnväg med möjligheter för järnvägsrelaterad verksamhet, exempelvis järnvägsansluten verksamhetsmark som kombiterminal är ett viktigt motiv till lokaliseringen av verksamhetsområdet. Detta då en kombiterminal möjliggör en förskjutning av godstransporter från väg till järnväg vilket innebär en positiv utveckling för kommunens minskade klimatpåverkan.

För att motivera att planområdet tar jordbruksmark i anspråk har kommunen gjort bedömningen att verksamhetsområdet ska betraktas som väsentligt samhällsintresse. Detta utifrån möjligheterna för lokalsamhällets utveckling och behov baserat på möjligheten till fler i jobb och hållbara transporter.

Planområdet planeras att utvecklas med olika typer av verksamheter med fokus på logistik och industri. De dominerande branscherna är e-handel, logistik, industri och datacenter, vilket är den huvudsakliga inriktningen för Gunnarskäl. Markstrukturen har anpassats för att möjliggöra fastighetsytor av den storleksordning som krävs för att dessa företag ska etablera sig. I området skapas även förutsättningar för olika typer av service.

I planförslaget har hänsyn tagits till hållbarhetsfrågor vilket exempelvis framgår av de rekommendationer som ges, samt planens övergripande mål och ambitioner. Bland annat lyfter kommunen att hänsyn tagits till klimatpåverkan och naturvärden, vilket bedöms som positivt. Planen medför dock en stor exploatering som innebär att många av planområdets befintliga värden försvinner. Planförslaget skulle med fördel kunna kompletteras med tydliga riktlinjer i punktform kopplat till varje miljöaspekt, så att det blir tydligt vad kommande planering ska förhålla sig till.

Områden med värdefulla natur- och kulturvärden föreslås bebyggas och de investeringar som planeras kommer innebära klimatutsläpp även om trafikens utsläpp kan minskas genom en förflyttning av godstrafik från väg till järnväg. Den ökande exploateringen kommer även medföra en risk för påverkan på kommunens vattenförekomster.

För de sociala aspekterna har planen både positiv och negativ påverkan. Planförslaget bedöms bidra positivt genom tillkomsten av arbetstillfällen och möjligheterna till en bibehållen och/ eller förstärkt lokal service och i viss omfattning bidra till ett hållbart vardagsliv och levande samhälle. Planområdet bedöms även utformas på ett tryggt och säkert sätt. Det vore fördelaktigt om planen tog ett helhetsgrepp kring tillgänglighet för olika grupper, till exempel ålder, kön, socioekonomi, funktionsvariation osv. Exploateringen tar även rekreationsområden i anspråk och utvecklingen medför ökade nivåer av buller och luftföroreningar.

Då planområdet är utpekade i den nu gällande översiktsplanen är det sannolikt att planområdet bebyggs även i nollalternativet. Om den fördjupade översiktsplanen inte genomförs finns flera olika tänkbara framtidsscenarioer. Antingen är planområdet fortsatt relativt obebyggt, eller så är planområdet mer eller mindre bebyggt men med en annan utformning. Om planområdet förblir obebyggt bedöms nollalternativet inte medföra några konsekvenser jämfört med nuläget. Exakta konsekvenser av annan utformning av bebyggelse i planområdet är i dagsläget svårt att bedöma eftersom skala och storlek inte är känt i dagsläget.

Nedan sammanfattas bedömningen av planförslagets konsekvenser. Alla bedömningar är i jämförelse med nuläget och tar sikte på horisontåret 2045. Symbolerna till höger redovisar vilka globala och nationella miljömål aspekten relaterar till samt om aspekten utgör en del av den strategiska miljöbedömningen och därmed finns med i miljöbalken. Läs mer om indelningen av och innehåll i aspekter i metodavsnittet samt under respektive avsnitt. Bedömning av hur planförslaget bidrar eller inte bidrar till de globala och nationella miljömålen kan läsas i avsnitt 10.

Teckenförklaring:

Planen bedöms ha positiva konsekvenser

Planen bedöms varken ha positiva eller negativa konsekvenser

Planen bedöms ha negativa konsekvenser

MILJÖKONSEKVENSER

Vatten

Avsnitt 7.1

Planförslaget innebär att jordbruksmark och skogsmark bebyggs och hårdgörs vilket kommer påverka avrinning och flöden. Planförslaget innebär även mängden och typen av föroreningar bedöms förändras jämfört med nuläget.

I den dagvattenutredning som är underlag till planen finns övergripande förslag för att säkerställa att kommande planering ska utföras så att MKN inte äventyras. Tydligare mål och riktlinjer kopplat till hanteringen av främst ytvatten bör dock lyftas fram i planen. Specifika krav på utredningar i kommande detaljplanering bör också lyftas fram samt att utrymme för dagvattenhantering kopplat till diken redovisas i planförslaget. Det framgår inte om eventuella åtgärder utanför planområdet är möjliga eller om de kommer att vara tillräckliga för att klara de krav som ställs. Sammantaget bedöms planförslaget innebära måttliga negativa konsekvenser då renings- och fördröjningsåtgärder krävs utanför planområdet för att säkerställa att aktuella miljökvalitetsnormer för recipienter nås.

Natur

Avsnitt 7.2

Planförslaget innebär att stora naturområden exploateras vilket medför en irreversibel förlust av naturvärden och biologisk mångfald. Majoriteten av naturvärdesobjekten, inkluderat flera med hög naturvärdesklassning, kommer att försvinna. De förslag till bevarande av spridningssamband och naturmiljöer som redovisas i strukturplanen bedöms i viss mån minska den negativa påverkan. Det är positivt att kommunen lyfter möjliga kompensationsåtgärder men dessa tas ej med i konsekvensbedömningen. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga till stora negativa konsekvenser för naturmiljön.

Bebyggelse, kulturmiljö och landskap

Avsnitt 7.3

Gunnarskäl har höga kulturhistoriska värden och beskrivs som ett av de större sammanhängande områdena i stadens närhet där det äldre agrara landskapet och den välbevarade herrgårdsbebyggelsen omgiven av hagmark och odlingslandskap bevarats. Planförslaget innebär att den varierande landskapsbilden och större delen av kulturmiljövärdena inom planområdet försvinner i samband med exploateringen av Gunnarskäl. Endast vissa värden som finns idag kommer kvarstå såsom Gunnarskäls säteri, vilket innebär att läsbarheten av områdets historia bryts. Sammantaget bedöms planförslaget innebära stora negativa konsekvenser för områdets landskaps- och kulturmiljövärden.

Klimatpåverkan

Avsnitt 7.4

Utbyggnad av nya verksamheter medför utsläpp av växthusgaser. Klimatmålen för Gunnarskäls verksamhetsområde är ambitiösa och det är tydligt att minskad klimatpåverkan varit viktigt vid utarbetandet av planförslaget vilket bedöms som positivt. Det är dock svårt att i dagsläget bedöma om de åtgärder som presenteras kommer vara tillräckliga för att uppnå de satta målen. Planförslaget bör kompletteras med beräkningar på hur stor klimatpåverkan markförändringen resulterar i samt vilka åtgärder som behövs för att kompensera för utsläppen. Vidare bör krav ställas på att kommande planering ska beräkna klimatpåverkan samt vilka åtgärder som ska tillämpas för att kunna uppnå målen om nettonoll utsläpp. Sammantaget bedöms planförslaget därför medföra negativa konsekvenser. De största riskerna kopplat till klimatpåverkan utgörs av exploatering av kolsänkor samt att byggnation och drift av planerade anläggningar kommer innebära ökade koldioxidutsläpp. Planförslaget kan även innebära en indirekt klimatpåverkan genom en ökning av efterfrågan av produkter, tjänster, råmaterial eller insatsvaror.

Hälsa och livsmiljö

Avsnitt 7.5

Planområdets rekreativa värden påverkas av planförslaget genom att många av de befintliga värdena går förlorade. Planen har dock tagit hänsyn till rekreation genom att planera för en rekreationsslinga, grönområden samt att säteriet finns kvar. Vidare kommer de bli ökade nivåer av både buller och luftföroreningar inom planområdet. Baserat på avståndet till bostäder och att det kommer att ställas krav i kommande tillståndsprocesser, bedöms risken för negativ hälsopåverkan sammantaget som liten. Planförslaget bedöms medföra elektromagnetiska fält från mottagningsstation. Det går inte att bedöma konsekvenserna utan kompletterande utredning av de tillkomna elektromagnetiska fälten. Inom planområdet kan det komma att finnas ett antal verksamheter som medför liknande påverkan på omgivningen, vilket innebär att det finns risk för kumulativa effekter. Sammantaget bedöms planförslaget medföra små till måttligt negativa konsekvenser kopplat till aspekten hälsa och livsmiljö.

Risk och klimatanpassning

Avsnitt 7.6

Planförslaget uppmärksammar ett antal risker som behöver hanteras i kommande detaljplaner. Det bedöms dock inte finnas tillräckligt med riktlinjer kopplat till bland annat klimatanpassning och farligt gods. Förtydliganden och i vissa fall även skarpare ställningstaganden efterfrågas. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttligt negativa konsekvenser kopplat till hantering av risker och klimatanpassning.

Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

Avsnitt 7.7

Planförslaget medför irreversibla ianspråktaganden av skogs- och jordbruksmark som är av nationellt intresse. Planförslaget kan innebära utskiftning av torvområde om sumpskogen exploateras. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser för hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön.

SOCIALA KONSEKVENSER

Vardagsliv och levande samhällen

Avsnitt 8.1

Planförslaget medför fler arbetstillfällen och en stärkt lokal arbetsmarknad. Möjligheten att gå och cykla inom området mellan olika målpunkter i och utanför planområdet bedöms bli goda. Det kommer även finnas goda förutsättningar att resa kollektivt till och inom planområdet, vilket leder till goda möjligheter till hållbar arbetspendling. Sammantaget bedöms planförslaget genom tillkomsten av arbetstillfällen och möjligheterna till en bibehållen och/eller i viss omfattning förstärkt lokal service medföra positiva konsekvenser för aspekten vardagsliv och levande samhällen.

Inkludering och social sammanhållning

Avsnitt 8.2

Planförslaget medför att ett område som i stort sett är oexploaterat idag exploateras med verksamheter. Kopplat till aspekten inkludering och social sammanhållning finns det goda intentioner i planen. Det som bedöms som positivt är att kommunen är mån om att utforma området tryggt och säkert. Planen saknar dock ett helhetsgrepp kring tillgänglighet för olika grupper, vilket planen bör kompletteras med. Sammantaget bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser. Med föreslagna åtgärder kan de positiva konsekvenserna stärkas.

INNEHÅLL

SAMLAD BEDÖMNING AV PLANFÖRSLAGET	3
MILJÖKONSEKVENSER	5
SOCIALA KONSEKVENSER	7
1 INLEDNING	10
2 PLANFÖRSLAGET	11
3 FÖRUTSÄTTNINGAR	13
3.1 OMRÅDESBESKRIVNING	13
3.2 PLANER OCH GÄLLANDE BESTÄMMELSER	13
3.3 RIKSINTRESSEN OCH ANDRA SKYDDSBESTÄMMELSER	14
4 GENERELLA BEDÖMNINGSGRUNDER	18
4.1 RELEVANT LAGSTIFTNING	18
4.2 MILJÖKVALITETSNORMER	18
4.3 AGENDA 2030	19
4.4 SVERIGES KLIMATPOLITISKAMÅL	19
4.5 RIKSDAGENS MILJÖKVALITETSMÅL	20
4.6 SVERIGES FOLKHÄLSOPOLITISKA MÅL	20
4.7 SVERIGES FRILUFTSPOLITISKA MÅL	21
4.8 BARNKONVENTIONEN	21
5 MILJÖBEDÖMNINGENS METOD OCH PROCESS	22
5.1 SYFTE MED MILJÖBEDÖMNINGEN	22
5.2 VÄRDERING AV KONSEKVENSER	22
5.3 OSÄKERHETER	24
6 AVGRÄNSNING	25
6.1 AVGRÄNSNING I TID	25
6.2 AVGRÄNSNING I RUM	25
6.3 AVGRÄNSNING I SAK	25
7 MILJÖKONSEKVENSER	26
7.1 VATTEN	26
7.2 NATUR	29
7.3 BEBYGGELSE, KULTURMILJÖ OCH LANDSKAP	33
7.4 KLIMATPÅVERKAN	37
7.5 HÄLSA OCH LIVSMILJÖ	40
7.6 RISK OCH KLIMATANPASSNING	43
7.7 HUSHÅLLNING MED MARK, VATTEN OCH DEN FYSISKA MILJÖN I ÖVRIGT	45
8 SOCIALA KONSEKVENSER	48
8.1 VARDAGSLIV OCH LEVANDE SAMHÄLLEN	48

8.2	INKLUDERING OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING	50
9	ALTERNATIV	53
9.1	NOLLALTERNATIVET	53
9.2	AVFÄRDADE ALTERNATIV	53
10	UTVÄRDERING MOT NATIONELLA OCH GLOBALA MÅL	57
11	REFERENSER	62

1 INLEDNING

Planer som kan antas medföra en betydande påverkan på miljö eller människors hälsa ska, enligt miljöbalken 6 kap 3 §, genomgå en miljöbedömning i syfte att integrera miljöaspekter i planen och främja en hållbar utveckling. Översiktsplaner, och även fördjupningar av översiktsplaner, tillhör den sortens planer som vanligtvis anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder i sådan omfattning att de kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Miljöbedömningsarbetet ska dokumenteras i en konsekvensbeskrivning.

I syfte att skapa ett bredare beslutsunderlag har Eskilstuna kommun valt att genomföra en miljöbedömning där även sociala konsekvenser bedöms. I denna konsekvensbeskrivning redovisas därför först de delar som utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkens krav för att sedan se till de sociala konsekvenserna. Genom att synliggöra de sociala konsekvenserna i ett tidigt skede i planeringen underlättar det vid kommande detaljplanering att fortsatt lyfta in dessa frågor i planeringen.

Rapporten har följande delar: I kapitel 2 beskrivs kortfattat planförslagets huvudsakliga innehåll. Kapitel 3 redovisar förutsättningarna för planeringen i kommunen samt riksintressen och andra områdesskydd som påverkar planeringen. Kapitel 4 beskrivs de generella bedömningsgrunderna och kapitel 5 beskriver metodiken för miljöbedömningen. Kapitel 6 beskriver den avgränsning som gjorts. Planförslagets miljömässiga och sociala konsekvenser redovisas i kapitlen 7 och 8. I vart och ett av avsnitten i dessa kapitel ges konkreta förslag på hur planförslaget kan utvecklas och kompletteras inför nästa skede.

Alternativ och miljöns sannolika utveckling om planen inte antas redovisas i kapitel 9. I kapitel 10 redovisas en utvärdering mot de globala och nationella miljömålen.

2 PLANFÖRSLAGET

Eskilstuna kommun planerar för att Gunnarskäl ska bli ett attraktivt och klimatsmart verksamhetsområde. Här ska verksamheter etableras för att skapa flera arbetstillfällen och minska arbetslösheten i kommunen. Under de senaste åren har stora etableringar kommit till Eskilstuna och det finns ett växande intresse för vidare utveckling. Det finns idag inget utrymme för ytterligare expansion i Eskilstunas befintliga logistikpark och ny verksamhetsmark behöver därför frigöras. På den nya verksamhetsmarken ska det skapas förutsättningar för ett fossilfritt samhälle genom samarbete med näringsliv, organisationer och invånare.

Utvecklingsarbetet bedrivs utifrån Eskilstunas vision och målbild för 2030 om att vara en miljösmart stad för en hållbar utveckling. Vidare berör arbetet med Gunnarskäl två fokusområden under förslaget till verksamhetsplan för Stadsbyggnadsnämnden 2022. Dessa är:

- "Bidra till att fler jobb skapas i Eskilstuna."
- "Fortsatt leverans av strategiska planer och detaljplaner för fler bostäder, näringslivetableringar och offentlig och kommersiell service."

Utvecklingen av Gunnarskäl ska ske med hjälp av ett hållbarhetserbjudande samt inriktningsmål¹ som ska vara styrande för utvecklingen av verksamhetsområdet. Hållbarhetserbjudandet antogs i kommunstyrelsen november 2021 och syftar till att vara ett åtagande när det gäller hållbarhetsarbetet inom klimat- och miljöområdet. Hållbarhetserbjudandet lyder enligt följande:

- Gunnarskäl är ett hållbart verksamhetsområde som lockar människor och företag som tillsammans vill göra Eskilstuna till en klimatsmart innovations- och industristad.
- Gunnarskäl erbjuder företag framtidssäkra och resurseffektiva energi- och transportlösningar på väg och järnväg i ett centralt läge i Sverige och Norden.
- Gunnarskäl är en forsknings- och utbildningsnära plats där näringsliv, akademi och civilsamhälle tillsammans utvecklar rätt kompetens till morgondagens arbetstillfällen.
- Gunnarskäl är en arena där alla kan bidra till kommunens mål för en hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030.

Närheten till järnvägen och en blivande rangerbangård är viktiga motiv till lokaliseringen av verksamhetsområdet. Vid utvecklingen av området för den fördjupade översiktsplanen (FÖP) kommer en viss andel jordbruksmark att tas i anspråk.

Planens strukturplan, se Figur 1, är utformad utifrån de förutsättningar som finns på platsen samt de önskemål gällande funktion som eventuella verksamhetsutövare lyft i samverkan med kommunen. På platsen finns höga naturvärden, kulturhistoriska miljöer som Säteriet samt befintlig rekreation som ska bevaras. Strukturplanen innefattar även lösningar för dagvattenhantering. Strukturplanen innehåller cirka 200 hektar som planeras för verksamhetsmark och service, samt cirka 50 hektar som avsätts för en kombiterminal.

Gunnarskäl planeras att utvecklas med olika typer av verksamheter med fokus på logistik och industri. De dominerande branscherna är e-handel, logistik, industri och datacenter, vilket är den huvudsakliga inriktningen för Gunnarskäl. Markstrukturen har anpassats för att möjliggöra fastighetsytor av den storleksordning som krävs för att dessa företag ska etablera sig. I området skapas även förutsättningar för olika typer av service.

¹ [Inriktningsmål nytt verksamhetsområde vid Gunnarskäl - Eskilstuna kommun](#)

Figur 1. Strukturplan för fördjupad översiktsplan för Gunnarskäl.

3 FÖRUTSÄTTNINGAR

3.1 OMRÅDESBESKRIVNING

Området ligger cirka 7 kilometer nordväst om centrala Eskilstuna och omfattar cirka 400 hektar, se Figur 2. Området ligger i anslutning till järnvägen samt till E20 som ansluter i söder. I dess nära omgivning finns diverse verksamheter så som Folkesta handel, Volvo Construction Equipment (Volvo CE) och Gröndal Motorsportsområde. Idag utgörs området till stor del av jordbruksmark men innefattar även skogsmark och brynmiljöer. Därtill finns enstaka privata fastigheter med verksamhet och boende. Vid säteriet finns en ridverksamhet som nyttjar en stor del av området.

Figur 2. Planområdet utpekade i FÖP med omkringliggande verksamheter och infrastruktur. Det skrafferade området har utgått från planområdet. Källa Eskilstuna kommun, 2023.

3.2 PLANER OCH GÄLLANDE BESTÄMMELSER

3.2.1 Sörmlandsstrategin

Region Sörmland ansvarar för den regionala utvecklingsstrategin (RUS) i Södermanland, benämnd Sörmlandsstrategin eller RUS:en. Gällande RUS, som aktualiserades i september 2022, fastslår fem prioriteringsområden.

Region Sörmland ska tillsammans med flera aktörer i Sörmland driva utvecklingen:

- för jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga
- för goda boende- och livsmiljöer som ger jämlika möjligheter till arbete, välbefinnande och välfärd
- för en hållbar fysisk och digital tillgänglighet och mobilitet
- för kompetensförsörjning och livslångt lärande
- för ett växande och dynamiskt näringsliv som bidrar till hållbar omställning

Prioriteringarna kan ses som utgångspunkter för Gunnarskåls inriktning och utformning.

3.2.2 Vision Eskilstuna 2030 och den strategiska inriktningen för 2020-2023

Eskilstuna har en vision som beskriver hur det ska vara att leva i Eskilstuna år 2030. Visionen är till för alla, både kommunkoncernens organisation och människor som bor och verkar i Eskilstuna kommun. Visionen har sin grund i Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling.

Den fördjupade översiktsplanen för Gunnarskäl kopplar till målet om "Fler i jobb" inom den strategiska inriktningen för att nå vision Eskilstuna. Målen inom den strategiska inriktningen ligger bland annat till grund för kommunens årsplan.

3.2.3 Vision för Gunnarskäl

Visionen för Gunnarskäl är att det ska vara ett attraktivt och klimatsmart verksamhetsområde. Ett uttalat mål med området är att det ska möjliggöra omkring 7000 arbetstillfällen. Målet grundar sig i erfarenhetsmässiga och branschspecifika nyckeltal kopplade till den framtagna strukturplanen för verksamhetsområdet. Visionen för Gunnarskäl innefattar tidigare nämnda hållbarhetserbjudande med inriktningsmål.

3.2.4 Översiktsplan 2030

Eskilstuna kommuns gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige den 14 september 2021 och vann laga kraft den 19 oktober 2021. Eskilstunabor, företagare och föreningar har genom sina förslag och synpunkter varit med och format planen i en samrådsprocess. Översiktsplanen är viktig som underlag och ger riktlinjer vid upprättandet av detaljplaner, bygglovsprövning eller när andra beslut ska tas som rör mark- och vattenanvändning.

I översiktsplanen är området vid Gunnarskäl utpekade som "utredningsområde för verksamheter". Ett utredningsområde innefattar ett område där det finns potential och därmed en vilja till utveckling. Efterfrågan på verksamhetsmark i regionen bedöms enligt kommunen vara hög under överskådlig tid framöver. Närheten till järnvägen och en blivande rangerbangård har varit ett viktigt motiv till lokaliseringen av verksamhetsområdet. Efter antagandet av ÖP har kommunen utrett området vidare och gjort bedömningen att en kombiterminal innebär ett bättre nyttjande av det här området.

3.2.5 Vägledande och styrande dokument

Nedan presenteras en lista på de underlag och vägledande dokument som använts i arbetet med att ta fram den fördjupade översiktsplanen för Gunnarskäl.

- Årsplan
- Grönplan
- Trafikplan inkl. cykelplan och trafiksäkerhetsplan
- Klimatprogram
- Kulturmiljöprogram
- Arkitekturprogram
- Dagvattenpolicy och dagvattenplan

3.3 RIKSINTRESSEN OCH ANDRA SKYDDSBESTÄMMELSER

I detta avsnitt beskrivs riksintressen och andra skyddade områden inom planområdet och dess närhet som bedöms vara relevanta för miljöbedömningen.

3.3.1 Riksintresse kulturmiljövård

Väster om planområdet ligger ett område som utgör riksintresse för kulturmiljövården, Tumbo, se Figur 3. Området utgjorde ett centrum under järnålder och medeltid vid en viktig kommunikationsled mellan

Södermanland och de norra Mälardalarna. Längre nordöst om området finns ytterligare ett område av riksintresse för kulturmiljövården, Torshälla.

Figur 3. Karta över riksintressen. Plangräns markerad med streckad svart linje. Källa länsstyrelsen Södermanland.

3.3.2 Riksintresse för kommunikationer

Inom och i anslutning till planområdet finns flera riksintressen för kommunikationer.

Järnvägen mellan Eskilstuna-Rekarne är en del av Svealandsbanan som är av nationell betydelse och utpekad som riksintresse. Banan trafikeras både av person- och godståg och är anpassad för snabbtåg.

Väg E20 ingår i det nationella stamvägnätet av särskild nationell betydelse och sträckan mellan Örebro och Stockholm förbi Eskilstuna ingår även i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T vilket gör att sträckan även är av särskild internationell betydelse. E20 är även en rekommenderad transportväg för farligt gods.

Riksväg 56 är av riksintresse och ingår i det nationella stamvägnätet. Vägen utgör en viktig nord-sydlig förbindelse mellan Gävle, Mälardalen och Norrköping.

Planområdet ligger inom MSA (Minimum Sector Altitude) området för Västerås flygplats.

3.3.3 Riksintresse för det rörliga friluftslivet

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap 2§ miljöbalken. Mark – och vattenområden ska enligt hushållningsbestämmelserna i 4 kap miljöbalken planeras långsiktigt och utvecklas så att turismens och friluftslivets, särskilt det rörliga friluftslivets, intressen värnas och stärks. Planområdet gränsar till det aktuella riksintresset.

3.3.4 Strandskydd och generell biotopskydd

Eskilstuna kommun gör bedömningen att det större diket i planområdets södra del omfattas av generellt strandskydd om 100 meter, se Figur 4. Även diket norr om planområdet bedöms omfattas av generellt strandskydd. Ett dike i den nordöstra delen av planområdet, som leder vatten vidare till det norra diket, bedöms dock inte omfattas av strandskydd. Detta då diket saknar uppenbar vattenkälla, och förefaller vara ett grävt markavvattningsdike i den jordbruksmark som tidigare fanns på ytan. Diket är delvis kulverterat.

För att upphäva strandskyddet ska något av de särskilda skälen i Miljöbalken kunna åberopas, exempelvis att området behöver ianspråkta för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse.

Ytterligare generella skyddsbestämmelser enligt miljöbalken som är aktuella inom området är det generella biotopskyddet. Spridda inom området finns även typer av småbiotoper i jordbrukslandskapet som stenmurar, diken och åkerholmar vilka omfattas av miljöbalkens 7 kap 11 § och av bilaga 1 förordningen om områdesskydd.

Figur 4. Kommunens bedömning gällande vattendrag med generellt strandskydd om 100 meter.

3.3.5 Vattenförekomster och markavvattningsföretag

I anslutning till planområdet finns totalt två ytvattenförekomster, Eskilstunaån och Mälaren-Väsbyviken, samt en grundvattenförekomst, Strömsholmsåsen (med definition enligt EU:s vattendirektiv) (VISS, 2023). Vattenförekomsterna samt avrinningsvägar kan ses i Figur 5.

Inom och i anslutning till planområdet för Gunnarskäl finns tre befintliga markavvattningsföretag som bedöms som aktiva enligt framtagen dagvattenutredning (Sweco, 2023).

Figur 5. Avrinningsvägar från planområdet och aktuella vattenförekomster med färger enligt statusklassning i VISS, 2023.

4 GENERELLA BEDÖMNINGSGRUNDER

4.1 RELEVANT LAGSTIFTNING

I både plan- och bygglagen och miljöbalken finns formella krav som är viktiga för den fysiska planeringen. I respektive lagstiftning finns även återkommande referenser till den andra lagen. Det medför att båda lagarna oftast är aktuella att tillämpa samtidigt. Det är dock viktigt att särskilja lagarnas syften. I plan- och bygglagen finns bestämmelser om vad som ska redovisas i en fördjupad översiktsplan och hur processen att ta fram eller ändra en fördjupad översiktsplan ska genomföras. I miljöbalken finns formella krav på vad den strategiska miljöbedömningen ska omfatta. Vid planläggning bör den strategiska miljöbedömningen integreras i processen med framtagandet av planen.

4.1.1 Miljöbalken

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en kommun som upprättar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En miljöbedömning ska enligt miljöbalken identifiera och värdera de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen kan antas medföra med avseende på:

1. Befolkning och människors hälsa,
2. Djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap miljöbalken och biologisk mångfald i övrigt,
3. Mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. Hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. Annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. Andra delar av miljön.”

Kommunen ska samråda om omfattningen av och detaljeringsgraden i en MKB med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som kan antas bli berörda av planen.

4.1.2 Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, styr planläggning av mark, vatten och byggande.

1 kap. Syfte, innehåll och definitioner. Bestämmelserna syftar till att med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

2 kap. Allmänna och enskilda intressen. Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

4.2 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer (MKN) ska beaktas bland annat vid tillståndsprövningar och planering. Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som syftar till att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. För det pågående arbetet med den fördjupade översiktsplanen är miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten (SFS 2004:660) relevanta. Även frågor rörande miljökvalitetsnormer för luft och buller kan bli relevanta att resonera kring, om det exempelvis planeras för bostäder i nära anslutning till större vägar, se avsnitt 7.1.

Miljökvalitetsnormerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen frisk luft, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård, bara naturlig försurning, ingen övergödning och grundvatten av god kvalitet.

4.3 AGENDA 2030

År 2015 antog FN:s medlemsstater Agenda 2030 för hållbar utveckling. Syftet var att medlemsstater åtog sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid genom att utrota fattigdom och hunger överallt, bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är mest utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agenda 2030 är en handlingsplan med 17 mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefinnandet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. De mål som bedöms vara relevanta för miljöbedömningen kan ses i Figur 6.

Figur 6. Relevanta globala miljömål.

4.4 SVERIGES KLIMATPOLITISKA MÅL

Sveriges övergripande klimatmål är att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045, och att därefter ha negativa nettoutsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder i det här fallet att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. För transporter gäller det nationella etappmålet att minska utsläppen med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010.

År 2019 presenterade regeringen Sveriges första klimatpolitiska handlingsplan. Samma år lämnade Naturvårdsverket in ett underlag till planen som visade på stora gap mellan framtida utsläppscenarier och Sveriges klimatmål. Scenarierna är baserade på beslutade styrmedel. Enligt scenarierna beräknas utsläppen, med befintliga styrmedel, minska med 33–40 procent till 2030 jämfört med 2010, vilket innebär ett utsläppsgap till målet på 6–7 miljoner ton 2030.

4.5 RIKSDAGENS MILJÖKVALITETSMÅL

Riksdagen har antagit 16 miljö kvalitetsmål. Följande mål 12 mål bedöms vara relevanta i det kommande arbetet:

Figur 7. De relevanta miljö kvalitetsmålen.

De miljö kvalitetsmål som valts bort i det fortsatta arbetet är Storslagen fjällmiljö, Skyddande ozonskikt, Grundvatten av god kvalitet och Hav i balans samt levande kust och skärgård. I det kommande arbetet med miljöbedömningen kommer en djupare avgränsning göras där relevanta delmål under de identifierade kvalitetsmålen kommer att definieras.

4.6 SVERIGES FOLKHÄLSOPOLITISKA MÅL

Riksdagen beslutade år 2018 om ett övergripande folkhälsomål och en målstruktur för folkhälsopolitiken. Syftet är att skapa en långsiktig och förebyggande struktur för en mer jämlik hälsa i hela befolkningen och att underlätta folkhälsoarbetet på samtliga samhällsnivåer.

Det övergripande målet är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

De folkhälsopolitiska delmålen är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

De folkhälsopolitiska målen tjänar som grund för bedömning av sociala konsekvenser och planens bidrag till social hållbarhet.

4.7 SVERIGES FRILUFTSPOLITISKA MÅL

År 2012 beslutade regeringen om tio mätbara mål för friluftslivspolitik. Syftet med målen är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

De tio målen är:

1. Naturen ska vara tillgänglig för alla.
2. Personligt och ideellt engagemang ska stå i centrum.
3. Allemansrätten ska värnas.
4. Den hållbara användningen av naturen planeras med hänsyn till friluftslivets behov.
5. Kommunerna ska ha ett stort ansvar för naturen nära tätorterna.
6. Friluftslivet ska bidra till landsbygdsutveckling och regional tillväxt.
7. Skyddade områden ska vara en tillgång för friluftslivet.
8. Friluftslivet ska ha en given roll i skolans arbete.
9. Fysisk aktivitet och avkoppling ska stärka folkhälsan.
10. Beslut om friluftsliv ska fattas med god kunskap.

Samtliga tio mål bedöms vara relevanta för de bedömningar som görs i aktuell miljöbedömning, särskilt kopplat till social hållbarhet.

4.8 BARNKONVENTIONEN

Sedan 1 januari år 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag. Vid samhällsplanering är det i huvudsak punkt 3 och punkt 31 som är tillämpbara. Punkt 3 anger att det vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I punkt 31 som avser rätt till vila och fritid anges bland annat att Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

5 MILJÖBEDÖMNINGENS METOD OCH PROCESS

5.1 SYFTE MED MILJÖBEDÖMNINGEN

En strategisk miljöbedömning är ett förfarande som består av ett antal processteg som bland annat omfattar avgränsning och samråd. Inom ramen för en miljöbedömning ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

Syftet med att genomföra en miljöbedömning är enligt 6 kap. 1 § andra stycket MB "att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas". Miljöbedömningen ska fungera som stöd för, och ge underlag till, arbetet med att hitta en lämplig utformning av planen. Den ska främja ökad miljöhänsyn och göra det möjligt att redan i planarbetet väga miljökonsekvenser mot andra faktorer.

En miljöbedömning ska enligt miljöbalken identifiera och värdera de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen kan antas medföra med avseende på:

1. befolkning och människors hälsa,
2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap miljöbalken och biologisk mångfald i övrigt,
3. mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. andra delar av miljön.

Genom att även se till de sociala konsekvenserna av planförslaget ska miljöhänsyn främjas och göra det möjligt att redan i planarbetet väga miljökonsekvenser mot andra samhällsintressen. Arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen har samordnats och integrerats med planarbetet så långt tidplanen tillåtit.

Samråd med länsstyrelsen angående undersökning och avgränsning av betydande miljöaspekter genomfördes september 2022 och beskrivs i avsnitt 6.3.

5.2 VÄRDERING AV KONSEKVENSER

Vid bedömning av en plans miljökonsekvenser analyseras i huvudsak planförslagets strategier, rekommendationer och markanvändningskarta. Rättesnöret är frågan – bidrar planen till eller motverkar planen en hållbar utveckling. För att kunna besvara frågan och bedöma konsekvenserna av ett planförslag bedöms huruvida förslaget ger tydlig vägledning i den fortsatta planeringen. För att ge tillräcklig vägledning måste strategier, rekommendationer och markanvändningskarta vara samstämmiga och eventuella målkonflikter måste ha hanterats.

För att beskriva ett planförslags konsekvenser används ofta begreppen *påverkan*, *effekt* och *konsekvens*.

- **Påverkan** är den förändring av fysiska eller beteendemässiga förhållanden som planens genomförande medför.
- **Effekt** är den förändring i miljön som påverkan medför, som till exempel förlust av värdefulla naturmiljöer, buller eller luftföroreningar.
- **Konsekvens** är den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel människors hälsa eller biologisk mångfald.

För att beskriva konsekvenserna används följande skala:

- Stora, måttliga eller små negativa konsekvenser
- Varken positiv eller negativ konsekvens
- Stora, måttliga eller små positiva konsekvenser

Ett värde kan vara olika stort, vilket får betydelse för hur stor konsekvensen blir, se Figur 8. Vid bedömning av konsekvenser vägs ingreppets omfattning och det berörda objektets värde alternativt känslighet in. Om ett område med högt värde/hög känslighet störs i stor omfattning innebär det stora negativa konsekvenser medan små störningar i ett område med högt värde innebär måttliga negativa konsekvenser.

Bedömningen av påverkan och konsekvens görs i förhållande till nuläget om inget annat anges.

En fördjupad översiktsplan är ett planeringssteg som ligger tidigt i planprocessen och det är inte alltid möjligt att bedöma konsekvenserna av de ställningstaganden som görs. För vissa aspekter har därför bedömningarna delvis karaktären av riktninganalyser som visar om det finns risk för negativa konsekvenser.

Figur 8. Princip för bedömning av konsekvenser som uppstår till följd av planens genomförande.

Intressets värden/ känslighet	Ingreppets/ störningens omfattning (storlek på effekter)		
	Låga	Måttliga	Höga
Stora positiva			Stora positiva konsekvenser
Måttliga positiva		Måttliga positiva konsekvenser	
Små positiva		Små positiva konsekvenser	
Ingen störning	Ingen konsekvens		
Små negativa		Små negativa konsekvenser	
Måttliga negativa		Måttliga negativa konsekvenser	
Stora negativa			Stora negativa konsekvenser

För aspekterna 7.4 Klimatpåverkan, 8.1 Vardagsliv och levande samhällen och 8.2 Inkludering och social sammanhållning värderas inte konsekvenserna på skala små, måttliga och stora. Konsekvensbedömningen av de fyra aspekterna görs endast som positiva eller negativa.

Beskrivningar och bedömningar har gjorts av WSP:s konsultgrupp med särskild kunskap om konsekvensbedömningar. Arbetet har utförts med stöd av allmänt tillgängligt material (från exempelvis myndigheter och regionen själv) samt utredningar som tagits fram i arbetet med planförslaget. Några fristående beräkningar eller modellkörningar har inte gjorts inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen eller för bedömningen av sociala konsekvenser.

Kumulativa effekter

Effekter och konsekvenser av planförslaget kan i vissa fall påverkas av utvecklingen i kringliggande kommuner samt i regionen som helhet. Samlade effekter kan också uppstå när många var för sig små bidrag samverkar och förstärker eller motverkar varandra över tid. I värsta fall kan enskilda förändringar som var för sig uppfattas som "små" samverka och tillsammans ge stora konsekvenser. Sådana så kallade kumulativa effekter är svåra, men viktiga, att uppmärksamma i konsekvensbeskrivningen.

5.3 OSÄKERHETER

Miljöbedömningar är alltid förknippade med osäkerheter. Det finns dels genuina osäkerheter i alla antaganden om framtiden, dels finns det osäkerheter förknippade med analytisk kvalitet och kunskapsläge. Osäkerheter ligger exempelvis i att de underlag och källor som använts för miljöbedömningen kan vara behäftade med olika brister. Prognoser och beräkningar kan exempelvis vara missvisande på grund av felaktiga antaganden, felaktiga ingångsvärden eller begränsningar och brister i bakomliggande modeller.

I de bedömningar som görs har särskild hänsyn tagits till eventuella osäkerheter i underlag och kunskapsläget kopplat till nuvarande planförslag. Detta i enlighet med försiktighetsprincipen i 3 § 2 kap. miljöbalken. I de fall det finns kunskapsluckor eller andra osäkerheter antas därför konsekvenserna bli negativa fram till dess att osäkerheten kan avskrivs.

6 AVGRÄNSNING

Avgränsningen av de delar av miljöbedömningen som styrs av miljöbalkens krav syftar till att koncentrera arbetet till de frågor som är väsentliga för de val och beslut som behöver fattas för den aktuella planeringsnivån. Ett samråd om avgränsningen genomfördes med länsstyrelsen i september 2022. Avgränsningen av den strategiska miljöbedömningen samt den sociala konsekvensanalysen för FÖP Gunnaskäl redovisas nedan.

6.1 AVGRÄNSNING I TID

Horisontåret för den strategiska miljöbedömningen är satt till år 2045. Kommunens mål om ”*klimatpositiva Eskilstuna 2045*” har delvis varit vägledande för valet. Bedömningen är också att hela planområdet vid denna tidpunkt har byggts ut och etablerats samt att de flesta tänkbara miljökonsekvenser av planen bör ha inträffat. Planerade kompensationsåtgärder ska också vara genomförda och ha gett resultat inom den tidsmässiga avgränsningen.

6.2 AVGRÄNSNING I RUM

Den rumsliga avgränsningen utgörs i första hand av planområdet och de konsekvenser som på något sätt bedöms påverkas av den tänkta mark- och vattenanvändningen. För vissa miljöaspekter kan påverkan uppstå även utanför planområdet och ibland även utanför kommungränsen, vilket innebär att influensområdet kan vara större än planområdet. För exempelvis påverkan på vatten kan planen påverka recipienter som delvis är belägna i angränsande kommuner. Sociala effekter av den fördjupade översiktsplanen har även dessa en utbredning som skiljer sig från planområdets fysiska gräns. Exempelvis sträcker sig bostadsförsörjningen utanför kommunens gränser. Det geografiska område som påverkas varierar således beroende på vilken aspekt som studeras.

6.3 AVGRÄNSNING I SAK

Nedan redovisas de aspekter som mot bakgrund av vad som är känt om planens innehåll och ställningstaganden bedöms medföra risk för betydande påverkan och därmed riskerar att medföra negativa konsekvenser för människor eller miljö. Dessa miljöaspekter kommer att utredas vidare i miljöbedömningsarbetet och förslag till åtgärder och vidare utredningar kommer att redovisas.

De *miljöaspekter* som bedöms vara betydande och som har konsekvensbedömts är:

- Vatten (ytvatten, grundvatten)
- Natur (bland annat biologisk mångfald och ekologiska samband)
- Bebyggelse, kulturmiljöer och landskap
- Klimatpåverkan
- Risk och klimatanpassning
- Hälsa och livsmiljö (inkl. buller, luftkvalitet och rekreation)
- Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

Frågor rörande strålning från markradon bedöms inte vara relevanta för miljöbedömningen av den fördjupade översiktsplanen då detta är en aspekt som mer ändamålsenligt hanteras i kommande detaljplanering.

De *sociala aspekterna* som bedöms är:

- Vardagsliv och levande samhällen
- Inkludering och social sammanhållning

I planområdet finns idag fyra sumpskogar. Sumpskogar renar vatten och skyddar mot både torka och översvämningar.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för landets vattenförekomster är juridiskt bindande enligt 5 kap. miljöbalken och anger den kvalitet som en vattenförekomst ska ha till ett visst år.

Tillstånd till ett projekt eller en verksamhet eller godkännande av detaljplan får inte ges om åtgärden, verksamheten eller planen riskerar att orsaka en försämring av status eller äventyrar möjligheten att en miljö kvalitetsnorm uppfylls. Vattenförekomsterna omfattas även av ett icke-försämringskrav, vilket innebär att mänskliga verksamheter inte får försämrast statusen för en förekomst. I och med en vägledande dom från EU-domstolen ska icke-försämringskravet gälla på kvalitetsfaktornivå. För kvalitetsfaktorer som redan befinner sig i sämsta statusklass innebär all ytterligare belastning en försämring av status oberoende om den sammanlagda bedömningen inte riskerar att försämrast.

Enligt EU:s vattendirektiv ska medlemsstaterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster. Det finns alltså en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade förbättringskravet. Vid alla planer eller projekt ska det redovisas om möjligheten att uppnå MKN äventyras eller om det finns risk för statusförsämring.

Kommunens dagvattenpolicy och dagvattenplan ska följas.

Planförslagets konsekvenser

Planförslaget innebär att jordbruksmark och skogsmark bebyggs och hårdgörs vilket kommer påverka avrinning och flöden. Planförslaget innebär även mängden och typen av föroreningar bedöms förändras jämfört med nuläget. I dagsläget uppfyller inte recipienterna MKN och det är därför av största vikt att planförslaget har tydliga rekommendationer för hur hanteringen av dagvatten ska säkerställas för att minska negativ påverkan på recipienterna.

Planförslaget lyfter som förhållningssätt att exploateringen vid Gunnarskäl inte får leda till att möjligheten att klara/följa MKN försämrast. Det beskrivs även att åtgärder gällande rening kommer att krävas både inom och utanför planområdet. Att åtgärder behöver genomföras utanför planområdet bedöms som en risk eftersom det finns en osäkerhet om dessa åtgärder faktiskt genomförs. Det behöver säkerställas att åtgärder som krävs utanför planområdet och som är nödvändiga för att MKN ska följas är möjliga att genomföra i den kommande detaljplaneringen samt att sådana åtgärder arbetas in i planens tidplan.

Huvudprincipen för dagvattenhanteringen i det framtida verksamhetsområdet är enligt planen att dagvattnet avleds i öppna diken längs vägarna till fördröjningsdammar.

I dammarna ska sedan flödet regleras till befintligt naturmarksflöde innan vidare avledning från planområdet. Dammarna är tänkta att placeras inom allmän platsmark och ska tåla volymer motsvarande ett 30-årsregn med klimatfaktor 1,25. Dimensioneringen av dammarna har en något högre kapacitet jämfört med kommunens dagvattenpolicy om 20-årsregn vilket ska ses som positivt då området får en högre robusthet vid framtida regn.

Dikena som föreslås enligt planen dimensioneras för avledning av skyfall upp till ett 30-årsregn. Föreslagna åtgärder för dagvatten kan innebära åtgärder utanför planområdet vid skyfall. Likt åtgärder för rening är det viktigt att säkerställa att åtgärder som krävs för dimensionering utanför planområdet är möjliga att genomföra i den kommande detaljplaneringen samt att sådana åtgärder arbetas in i planens tidplan. Åtgärder som krävs utanför planområdet gällande hantering av skyfall samt rening av dagvatten bör om möjligt samordnas.

Området kommer att införlivas i kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp, och kopplas på det kommunala avloppsnätet vilket ses som positivt. Planförslaget behandlar inte befintliga avloppsviken bedöms som negativt.

Kommunen ser även över om alternativ till dricksvatten kan användas för process- och brandvatten för ett mer hållbart nyttjande av vatten. De alternativ som lyfts bör dock utredas grundligt för att inte innebära negativ påverkan på andra värden som exempelvis Eskilstunaån i det fall det skulle bli aktuellt med vattenuttag från ån eller andra vattenförekomster.

Med utgångspunkt i framtagna strukturplan kommer två av de befintliga sumpskogarna att försvinna från området i och med planförslaget. Det skulle leda till en minskad förmåga att rena och hantera dagvatten och att en för området viktig ekosystemtjänst försvinner. Planförslaget bör ta ställning till om sumpskogarna ska bevaras samt tydliggöra att det i kommande skede bör utredas om sumpskogen kan användas för dagvattenhantering. Det kan finnas stora vinster, både ekonomiska och ekologiska, i att bevara områdets befintliga ekosystemtjänster i stället för att etablera nya anläggningar. Kommunen bör också följa det framtagna inriktningsmålet i hållbarhetsberedningen om att "Naturen gör jobbet" i Gunnarskäl, som bland annat innebär att områdets förutsättningar för att leverera ekosystemtjänster ska tas tillvara.

I samband med att planområdet utvecklas och ansluts till det kommunala vatten- och avloppsnätet kommer påverkade markavvattningsföretag att behöva hanteras, genom exempelvis upphävande eller omfördelning av andelstal. Processen för att hantera detta bör samordnas med tidplaner för respektive detaljplan.

Att kommunen har både en framtagna dagvattenpolicy och en dagvattenplan ses som positivt och det bör förtydligas att dessa ska följas i det fortsatta planarbetet.

I den dagvattenutredning som är underlag till planen (Sweco, 2023) finns övergripande förslag för att säkerställa att kommande planering ska utföras så att MKN inte äventyras. Tydligare mål och riktlinjer kopplat till hanteringen av främst ytvatten bör dock lyftas fram i planen. Specifika krav på utredningar i kommande detaljplanering bör också lyftas fram samt att utrymme för dagvattenhantering kopplat till diken redovisas i planförslaget. Det framgår inte om eventuella åtgärder utanför planområdet är möjliga eller om de kommer att vara tillräckliga för att klara de krav som ställs. Sammantaget bedöms planförslaget innebära måttliga negativa konsekvenser då renings- och fördröjningsåtgärder krävs utanför planområdet för att säkerställa att aktuella miljö kvalitetsnormer för recipienter nås.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Tydliggör vilka mål och riktlinjer kommunen har kopplat till yt- och grundvatten.
- Ställ krav på att dagvattenutredningar ska tas fram för respektive detaljplan. Detta särskilt då MKN för aktuella recipienter inte är tillfredställande i dagsläget.
- Säkerställ att området ansluts till kommunens VA-nät och ta fram tydligt ställningstagande för hur enskilda avlopp ska hanteras i planförslaget, dvs säkerställ att även befintliga enskilda avlopp kopplas på VA-nätet.
- Specificera att befintliga/kommande lågpunkter ska prioriteras för placering av planerade dagvattendammar.
- Säkerställ att det finns tillräckliga ytor främst inom planområdet för rening av dagvatten så att MKN för aktuella recipienter kan klaras.
- Utred behovet av och möjligheterna till kompensationsåtgärder utanför planområdet med stöd av aktuell dagvattenplan.
- Påbörja arbete med åtgärdsplan för aktuella recipienter så att åtgärder kan möjliggöras inom projektets tidplan.
- Förtydliga och ställ krav på att kommunens dagvattenpolicy och dagvattenplan ska följas i det fortsatta planarbetet.

- Nyttja ekosystemtjänster i planområdet för att rena och reglera vatten.
- Se över om det är möjligt att bevara sumpskogarna och använda de för dagvattenhantering.
- Den fördjupade översiktsplanen bör förtydligas med att även befintliga privata avlopp inom området ska kopplas till det kommunala avloppsnätet.

7.2 NATUR

I det här avsnittet bedöms hur väl den fördjupade översiktsplanen förväntas bidra till att bevara eller stärka förutsättningar för biologisk mångfald och ekologiska samband. Skyddet och vårdandet av naturmiljöer är en förutsättning för att kunna bevara den biologiska mångfalden och i förlängningen allt biologiskt liv, likaså de funktioner och processer som är viktiga för att ekosystem och livsmiljöer ska bestå och utvecklas. Robusta ekosystem är en förutsättning för de tjänster och produkter – ekosystemtjänster – som naturen bidrar med.

Nuläge och förutsättningar

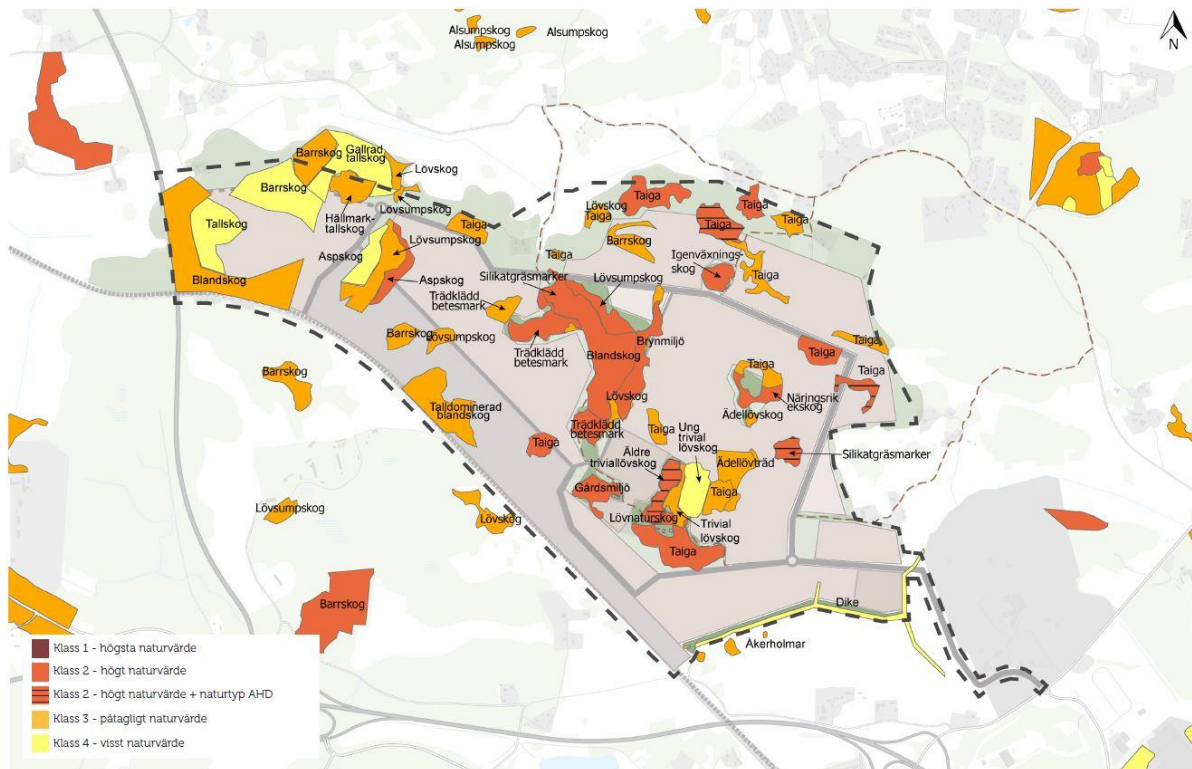
Planområdet i Gunnarskäl består av olika biotoper som jordbrukslandskap, ädellövs- och tallskogsmiljöer samt brynmiljöer. Landskapets mångformiga och varierade jordbrukslandskap har stor artmångfald, särskilt kring bebyggelsen vid säteriet där det finns ädellövträd. I anslutning till Gunnarskäl säteri finns flera områden med utpekade naturvärden eller som omfattas av skydd enligt miljöbalken, exempelvis hagmarker och åkerholmar samt angränsande skog. Delar av dessa värden har också av kommunen pekats ut i gällande översiktsplan och grönplan som ett stadsnära värdeområde.

Det stadsnära värdeområdet är en del i ett grönt samband mellan Gunnarskäl-Bjällersta-Granbacken-Ekbacken-Eskilstunaån. En sammanhängande grönstruktur är livsviktigt för flera arter. För att gynna en god grönstruktur är det viktigt att värna och utveckla svaga stråk. Inom planområdet finns det idag inga kända barriärer.

Planområdet har inventerats i två omgångar där vissa delar endast inventerats genom flygbildstolkning och andra ytor har inventerats genom fältbesök. Inom planområdet finns höga naturvärden som klassats med både påtagligt och högt naturvärde enligt naturvärdesinventeringen, se Figur 9. Majoriteten av naturvärdesobjekten med högt värde finns i de centrala delarna Gunnarskäl och kopplar till skogs- och brynmiljöer. Det finns även områden som är skyddade enligt generellt biotopskydd och strandskydd samt utpekade nyckelbiotoper. I de centrala delarna nordväst om säteriet finns ett antal skyddsvärda träd som pekats ut i gällande översiktsplan. Ett flertal rödlistade fågelarter har under åren noterats inom planområdet (Artportalen, 2023). Under inventeringen noterades skyddade arter som blåsippa, liljekonvalj och trana.

I planområdet finns flera platser som enligt genomförd naturvärdesinventering har naturtypen taiga, samt en plats med naturtypen silikatgräsmark, se Figur 9. Dessa naturtyper ingår i EU:s art och habitatdirektiv. Direktivet ställer krav på skydd och åtgärder för att förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald inom hela unionen. Utvärdering och rapportering, bland annat om status för de olika naturtyperna, görs vart sjätte år till EU.

I västra delen av planområdet finns tre områden med sumpskog. Det finns även sumpskog i centrala delen av planområdet. Sumpskogar, som är en typ av våtmark, är viktiga för den biologiska mångfalden då de är bland de mest artrika miljöerna i Sverige.

Figur 9. Identifierade naturvärden från genomförda naturvärdesinventeringar i relation till föreslagen markstruktur i FÖP:en.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Naturvärden

I plan- och bygglagen anges bland annat att man i planeringen ska ta hänsyn till naturvärden. I 3 och 4 kap. Miljöbalken finns bestämmelser om en god hushållning med mark- och vattenområden. I 7 och 8 kap. i samma lag finns bestämmelser om skydd av områden och djur- och växtarter.

Artskyddsförordningen (2007:845) reglerar fridlysning av djur och växter, samt vad som gäller för arter som pekats ut av EU som särskilt skyddsvärda, så kallade Natura 2000-arter. Dispens från förbudet i förordningen söks hos länsstyrelsen.

Ekologiska samband

I 3 och 4 kap. miljöbalken finns bestämmelser om en god hushållning med mark- och vattenområden. Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Särskilda skrivningar om just ekologiska spridningssamband saknas.

Naturvärdesinventering

Det har gjorts två naturvärdesinventeringar (NVI). Den första inventeringen gjordes på förstudienivå under år 2022 och omfattade delar av det aktuella planområdet. Inventeringen gjordes både som en flygbildstolkning och genom ett fältbesök. Det framgår dock inte vilket utredningsområde som använts. Inventeringen kompletterades sedan med ytterligare en inventering av delar av planområdet. Den kompletterande inventeringen utfördes enligt svensk standard (SS 199000:2014) och genomfördes på fältnivå med detaljeringsgrad Medel, och med tillägget Naturvärdesklass 4 (Naturföretaget, 2023). Inventeringen genomfördes den 14 och 18 april 2023.

Grönplan 2020–2030

Eskilstuna kommun har tagit fram en Grönplan som visar hur kommunens grönstruktur ger förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling genom att bidra med viktiga ekosystemtjänster.

Planen har fyra mål att uppfylla:

- Värna och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- Skapa en god bebyggd miljö med tillgång till bostadsnära natur
- Bevara värdefull park- och naturmark
- Tillgängliggöra friluftsliv för alla invånare

Planförslagets konsekvenser

En av utgångspunkterna i planförslaget är att skapa ändamålsenlig grönstruktur. Det framgår bland annat genom att naturvärden och spridningssamband har fått ta plats inom planområdet. Det ses som positivt att det i planeringen tas hänsyn till naturvärden. I planförslaget presenteras även var det finns höga naturvärden och gröna samband.

I planförslaget lyfts att vidare inventeringar bör utföras under växtsäsong. Förslagsvis ställs krav på att kommande inventeringar ska genomföras enligt gällande SIS-standard. I dagsläget grundar sig vissa av bedömningarna i naturvärdesinventeringen på enbart på en flygbildstolkning. För att få ett enhetligt underlag bör också hela planområdet ingå i kommande fältinventeringars utredningsområde.

Ett övergripande mål för planförslaget är att låta naturen göra jobbet. Enligt planförslaget bör naturvärdesobjekt med klass 2 bevaras och klass 3 undvikas eller kompenseras för om de inte går att undvika enligt riktlinjer i grönplanen. Vidare ska områdets förutsättningar för att leverera ekosystemtjänster tas till vara. Detta bedöms som tydliga övergripande riktlinjer för att utvecklingen inom planområdet till viss del ska kunna ske på naturens villkor. I planförslaget finns ett tydligt fokus på att bevara biologisk mångfald. För att skapa ytterligare tydlighet bör mer detaljerade riktlinjer, bland annat med avseende på bevarande och kompensation, läggas till i de övergripande målen för planen för att förstärka vikten av ett rikt växt- och djurliv. Det är viktigt att i kommande planering utreda föreslagna kompensationsåtgärder mer i detalj så att dessa möjliggörs och utformas på bästa möjliga sätt.

Ett arbete har påbörjats för att föreslå kompensationsåtgärder för de värden som kommer att försvinna. Enligt planförslaget bör kompensation tas i ett samlat grepp för hela Gunnarskäl. Att samordning sker bedöms som positivt. Det planeras däremot för kompensation utanför planområdet. Det är därför viktigt att säkerställa att det finns platser inom kommunen som lever upp till kravställningen för kompensationsåtgärder så att kompensation inte bara är teoretiskt utan praktiskt genomförbart. Notera att kompensation inte garanterar att åtgärden som genomförs blir lika effektiv eller ger lika stort värde som att bevara det värde som försvinner. Kompensation ska därför alltid vara sista utvägen för att hantera den påverkan som inte kan undvikas.

Planförslaget innebär att ett stort naturmarksområde med höga naturvärden hårdgörs (se Figur 9). De natur- och vattenområden som redovisas i strukturplanen utgör en bråkdel av vad som finns där idag. Verkställande av planen medför en irreversibel förlust av naturmark vilket har en stor effekt på de arter som lever där idag. För att mildra dessa effekter behöver de ytor som sparats vara tillräckligt breda och innehålla de förutsättningar som krävs för de arter som lever inom planområdet idag ska trivas.

Flera av de naturtyper som förekommer i EU:s art och habitatdirektiv kommer att hårdgöras. I Sverige bedöms taiga och silikatgräsmark ha en stabil och tillräckligt stor utbredning (Naturvårdsverket, 2020). I sin rapportering till EU gör dock Naturvårdsverket bedömningen (2020) att arealen antingen är för liten eller har minskat för naturtyperna. Även kvaliteten har bedömts som otillfredsställande eller dålig för både taiga och silikatgräsmark.

Huvuddelen (ca 75 %) av skogsnaturtyperna från EU: art och habitatdirektiv, inklusive taiga, finns idag i brukade skogar utanför Natura 2000-områden. Utanför skyddade områden behövs därför åtgärder för

att förhindra att skogar av naturtypsklass avverkas. Det behövs även fortsatta åtgärder för att återskapa och efterlikna naturliga störningsprocesser och därigenom bevara och restaurera berörda naturtypers kvaliteter.

Planförslaget kan med fördel kompletteras med rekommendationer kring kompletterande inventeringar. Förslagsvis bör naturvärdesinventeringen inkludera en detaljerad redovisning av skyddsvärda arter och vid behov bör det göras arts specifika inventeringar som fågel- fladdermus- och groddjursinventering. Såväl biotopskyddade objekt som skyddsvärda träd bör redovisas. Detta för att vidare kunna förstå påverkan på naturen och för att kunna försäkra att den utpekade grönytan är tillräcklig för att bevara funktionella springssamband. Det rekommenderas att i kommande planering samordna utredningarna av skyddade arter och spridningsmöjligheter i planområdet för att skapa funktionella spridningssamband.

Flera objekt med högt värde (klass 2) bevaras även om en del med klass 2 och många med klass 3 försvinner. Exempelvis medför planförslaget att två av de befintliga sumpskogarna kan komma att hårdgöras och exploateras, vilket bedöms få negativa effekter och konsekvenser för de naturvärden som är kopplade till dessa. Det är positivt att områden bevaras men flera naturvärdesklassade områden kommer att vara omringade av bebyggelse vilket riskerar att påverka spridningsmöjligheterna för vissa arter mellan kvarvarande grönytor i området.

Utifrån de förutsättningar som gäller inom planområdet med ett utpekat behov av stora ytor för verksamhetsområden har planförslaget ett stort fokus på att skydda befintliga värden. Utformningen kommer ha stor påverkan på funktionaliteten av de spridningssamband som föreslås i strukturplanen. Till exempel kan inte vissa insekter ta sig förbi allt för höga hus och vissa fåglar behöver särskilda miljöer för fortplantning och födosök. Inhemskas arter, som med fördel är vanliga inom området idag, bör användas vid planering i enligt gestaltungsplanen föreslagna växtbäddar, biotop och gröna väggar. Det kan även vara bra att tydliggöra hur etablering av invasiva arter ska undvikas. Detta för att ytterligare skydda den biologiska mångfalden som finns i planområdet.

Planförslaget innebär att stora naturområden exploateras vilket medför en irreversibel förlust av naturvärden och biologisk mångfald. Majoriteten av naturvärdesobjekten, inkluderat flera med hög naturvärdesklassning, kommer att försvinna. De förslag till bevarande av spridningssamband och naturmiljöer som redovisas i strukturplanen bedöms i viss mån minska den negativa påverkan. Det är positivt att kommunen lyfter möjliga kompensationsåtgärder men dessa tas ej med i konsekvensbedömningen då kompensationen i sig inte medför att den negativa påverkan som exploateringen inom planområdet ger försvinner. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga till stora negativa konsekvenser för naturmiljön.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Ge områdesspecifika riktlinjer för de olika utpekade markanvändningsområdena i strukturplanen för att tydliggöra inför kommande planering. Det kan gälla riktlinjer för utformning, specifika åtgärder, inventeringar eller krav på dispenser. Tydliggör i respektive område hur naturvärden och grönstruktur ska värnas/utvecklas.
- Komplettera de övergripande målen med att den biologiska mångfalden inom planområdet ska bevaras och skyddas. Fördjupade artinventeringar bör göras i området inför kommande planskeden för att kunna föreslå rätt åtgärder på rätt plats. Överväg att anta principer/riktlinjer som exempelvis att inhemska arter ska premieras etcetera
- I kommande planering behöver undersökning av solinsläpp och skuggning utredas för att se till att växtligheten i gatuplan får de förutsättningar den behöver för att etableras.
- En NVI enligt SIS-standard för hela planområdet bör tas fram alternativt krävas vid detaljplanering.

- Förtydliga vilka åtgärder som görs som kopplar till flera ekosystemtjänster som dagvattenhantering, värme, luftkvalitet, pollination osv. och som också kopplar till målet om att "Naturen gör jobbet".
- Överväg att renodla riktlinjerna för planeringen, samlade i punktform, för att tydligare kunna urskilja vad som är inriktningar för naturvärden/ekologi och vad som är krav i kommande planering.

7.3 BEBYGGELSE, KULTURMILJÖ OCH LANDSKAP

Kulturmiljö är miljöer som människan påverkat genom tiderna och som därför vittnar om historiska och geografiska sammanhang. Det kan gälla allt från enskilda byggnader eller objekt till stora landskapsavsnitt.

Tidsmässigt kan kulturmiljöer vara allt från förhistoriska lämningar till dagens bebyggelsemiljöer. Kulturmiljön är en viktig del av vårt kulturarv som vi medvetet eller omedvetet förmedlar i form av traditioner, idéer och värden mellan generationer. Kulturarvet bidrar till en stimulerande livsmiljö och är en viktig resurs för rekreation, friluftsliv, turism- och besöksnäring.

Landskapskapet eller landskapsbilden är den visuella upplevelsen av landskapet, vilken är effekten av samverkan mellan olika historiska och samtida landskapselement, till exempel terrängformer, vattendrag, odlade fält, alléer, bebyggelsegrupperingar eller andra element i landskapet.

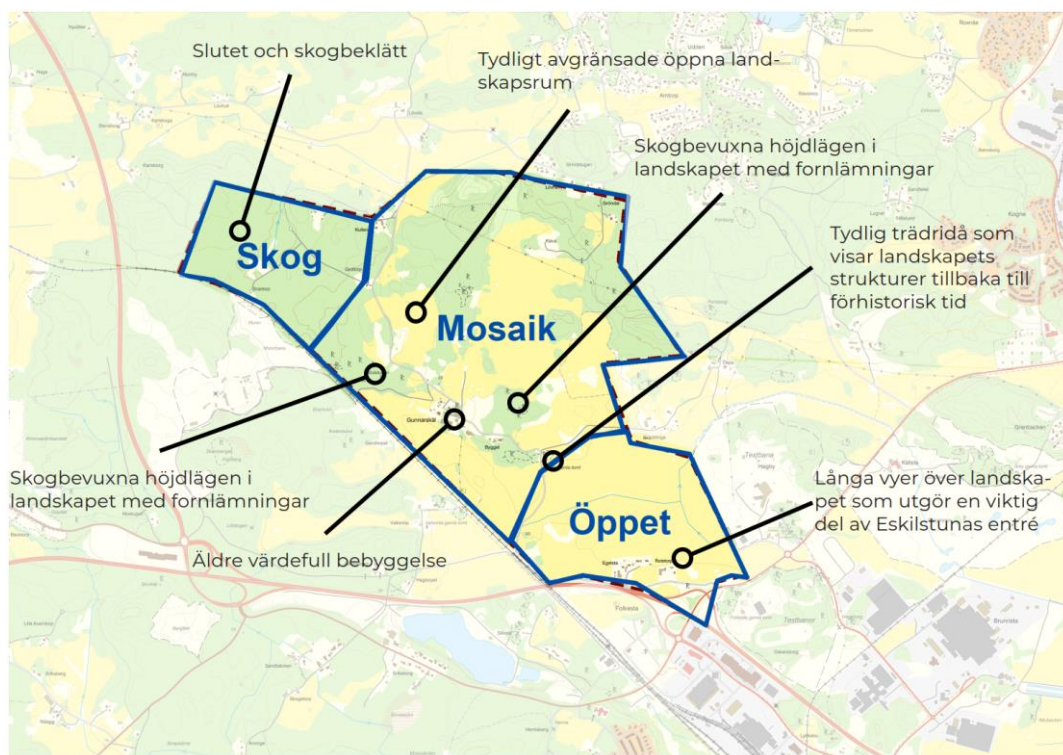
I det här avsnittet bedöms hur den fördjupade översiktsplanen kan komma att påverka kända kulturmiljövärden som fornlämningar, kulturhistoriskt värdefulla byggnader eller eventuella riksintressen och andra relevanta områdesskydd. I detta avsnitt lyfts även påverkan på landskapet och dess värden.

Nuläge och förutsättningar

Gunnarskäl kännetecknas av ett stort öppet slättlandskap med vida vyer och utblickar med tydligt avgränsande skogsridåer. Utöver det öppna landskapet finns här också skogsmiljöer och ett småbrutet mosaiklandskap med varierad topografi och natur där gränserna mellan öppen och sluten mark inte är lika tydliga som i det öppna slättlandskapet.

Kulturlandskapet i planområdet består av jordbrukslandskap med lång kontinuitet, där flertalet gårdar har legat på samma plats sedan 1600-talet. Flera av bebyggelselägena nämns även i skriftliga dokument från Torshälla kyrka redan under 1200–1300-talet.

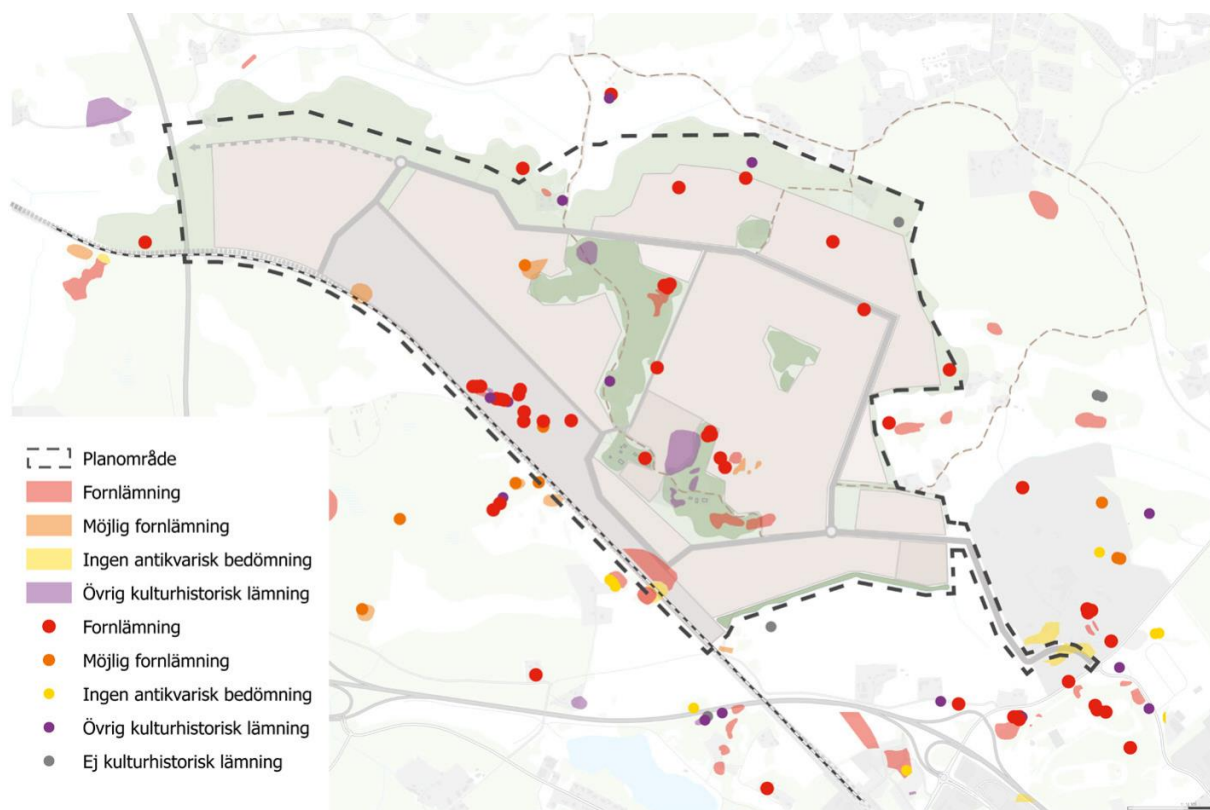
Inom planområdet finns fornlämningar som tyder på att området varit en plats för bosättningar sedan yngre järnåldern, se Figur 11. Här återfinns gravar från bronsålder, yngre järnålder samt by- och gårdstomter efter medeltida bebyggelse. Även fossil åkermark och olika stensättningar har konstaterats i området.

Figur 10. Kulturlandskapet vid Gunnarskäl har genomgripande höga värden och landskapet varierar från öppet till slutet och skogbeklätt. Källa: Landskapsanalys (WSP, 2022).

Samtliga av de torp som funnits inom området har rivits men kvar finns bevarade tomtplatser och lämningar. Bebyggelsen vid Gunnarskäl säteri finns dock bevarad med en mangård, äldre ekonomibyggnader och arbetarbostäder samt en omgivande trädgård. Hela miljön inom planområdet bedöms i landskapsanalysen (WSP, 2022) som särskilt värdefull för kulturmiljön. Gunnarskäl har höga kulturhistoriska värden och beskrivs som ett av de större sammanhängande områdena i stadens närhet där det äldre agrara landskapet och den välbevarade herrgårdsbebyggelsen omgiven av hagmark och odlingslandskap bevarats. Det är en miljö som har så pass höga kultur- och landskapsvärden att den bör lyftas fram i den kommunala planeringen som en särskild värdefull miljö med möjlighet till rekreation och friluftsliv.

Planområdet är beläget i närheten av två riksintressen för kulturmiljövården, Tumbo väster om planområdet och Torshälla längre nordöst om planområdet.

Figur 11. Karta över kända kulturlämningar inom och i anslutning till planområdet. Källa: RAÄ.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Miljöbalken 3 kap 6§ säger att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt som möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

I Plan- och bygglagen beaktas särskilt värdefull kulturmiljö i den kommunala planeringen. I 2 kap 3§ anges att planering enligt PBL ska ske med hänsyn till bland annat kulturvärden. Om en väsentlig egenskap går förlorad eller om områdets särart eller karaktär väsentligt ändras sker en förvanskning. För att undvika en förvanskning måste därför bärande karaktärsdrag, egenskaper och särarter identifieras och pekats ut. Som ett allmänintresse är kulturmiljöperspektivet en central och ibland avgörande aspekt för lämpligheten i att bebygga ett markområde. Särskild hänsyn ska alltid tas till kulturvärdena på platsen. Centralt i den kommunala planeringen är begreppet Särskilt värdefull, som kan gälla enskilda byggnader, bebyggelseområden och allmänna platser. Råd för definition av särskilt värdefull/byggnad/bebyggelse finns angivet Boverkets föreskrifter och råd (BFS 2016:6).

Som underlag till den fördjupade översiktsplanen har en förstudie kulturmiljö (Eskilstuna stadsmuseum, 2022) samt en landskapsanalys inkluderande kulturmiljö tagits fram (WSP, 2022). Syftet med landskapsanalysen var att undersöka den visuella upplevelsen av landskapet och identifiera vad som är karaktäristiskt och värdefullt att ta hänsyn till vid en planerad exploatering på platsen. Vidare var syftet att utreda miljöns handlingsutrymme utifrån lagstiftningens krav och en hållbar hantering av kultur- och landskapsvärdena på platsen. Sedan underlagen togs fram har mindre justeringar av planområdet gjorts.

Planförslagets konsekvenser

För att minska påverkan på landskapet och kulturmiljön är det viktigt att värdefulla miljöer hanteras varsamt. Större kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapsrum bör hållas fria från bebyggelse så långt som möjligt. Kulturhistoriskt värdefulla miljöer och lämningar ska skyddas mot åtgärder som kan skada kulturvärdena.

Enligt planförslaget kommer ett stort antal fornlämningar behöva tas bort, däribland ett större kluster i anslutning till den föreslagna godsbangården. De fornlämningar som sammanfaller med sparad grönstruktur kommer kunna bevaras. Arkeologisk utredning och tillstånd från länsstyrelsen kommer att krävas för att det ska vara möjligt att ta bort fornlämningar. Den rika förekomsten av lämningar gör att det är troligt att nya lämningar kan påträffas vid anläggningsarbeten i området vilket innebär risk för ytterligare påverkan på kulturmiljövärden.

Gunnarskäl har inte pekats ut som ett kulturhistoriskt värdefullt område i det aktuella kulturmiljöprogrammet. Rekommendationer/riktlinjer för anpassning av planerad bebyggelse i den kulturkänsliga miljön bör tas fram inför kommande detaljplanering. Detta är särskilt viktigt inför utveckling av ett verksamhetsområde med avseende på att ett sådant planeringsstöd inte finns framtaget i kulturmiljöprogrammet.

Planförslaget kan enligt framtagen landskapsanalys (WSP, 2022) riskera att ge en betydande påverkan på riksintresset Tumbo om byggnader framträder i vyer från Tumboåsen. Riksintressets Tumbos huvudsakliga värden följer Tumboåsens åsrygg, som även bjuder på långa siktlinjer över de öppna kringliggande landskapen. Skogsridåerna som omsluter riksintresset utgör idag ett effektivt skydd från påverkan utifrån riksintresset. Påverkan på riksintresset Tumbos värden kan dock ske om hög bebyggelse uppförs utanför riksintresset eller om den skyddande skogsridån avverkas. I planförslaget föreslås låg bebyggelse, reglering av byggnadernas utformning samt att en trädridå mot väst och norr sparas för att verksamhetsområdet bättre ska smälta in i omgivningen.

Riksintresset Torshälla, öster om planområdet, bedöms inte påverkas av planförslaget då fördjupade studier visar att den nya bebyggelsen inte är synlig från riksintresseområdet.

Planförslaget innebär att den varierande landskapsbilden och större delen av kulturmiljövärdena inom planområdet försvinner i samband med exploateringen av Gunnarskäl. Endast vissa värden som finns idag kommer kvarstå såsom Gunnarskäls säteri, vilket innebär att läsbarheten av områdets historia bryts. Med avseende på att värdena i sin helhet bedöms som särskilt värdefulla för kulturmiljön bedöms planförslaget sammantaget innebära stora negativa konsekvenser för områdets landskaps- och kulturmiljövärden.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Ta fram rekommendationer för anpassning av planerad bebyggelse i den kulturkänsliga miljön inför kommande detaljplanering.
- För att minska risken för påverkan mot omgivningen bör en plan för områdets belysning tas fram med krav på höjder och riktning för att inte visuellt riskera att påverka närliggande riksintresseområde.
- Ställ krav på att arkeologiska utredning steg 1 ska göras i detaljplaneskedet för de områdena som ska bebyggas.

7.4 KLIMATPÅVERKAN

Utsläpp av växthusgaser till atmosfären ger upphov till negativ klimatpåverkan som påverkar hela vår planet. I plan- och bygglagen står att kommunen ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter i sin planering. All ny bebyggelse medför utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet. Hur omfattande utvecklingen är och var i kommunen den sker är viktiga faktorer att ta hänsyn till vid bedömningen av planens klimatpåverkan.

Nuläge och förutsättningar

Utsläpp av växthusgaser till atmosfären ger upphov till negativ klimatpåverkan som påverkar hela vår planet. År 2020 släppte Eskilstuna kommun ut 249 010 koldioxidekvivalenter². Majoriteten av växthusgasutsläppen i kommunen kommer från transporter och jordbruk. Kommunen har med sitt ansvar för fysisk planering, energiplanering, tillsyn samt drift av tekniska anläggningar en viktig roll inom energi- och klimatarbetet.

Planområdet består idag av ett naturlandskap som agerar kolsänka. En av de mest effektiva kolsänkorna inom planområdet utgörs av befintliga sumpskogar i planens västra del. Sumpskogarna som bildat eller bildar torv innehåller stora mängder kol och bidrar till en minskning av växthusgaser och även inbindning av kol.

Inom planområdet finns idag inget utbyggt gång- och cykelnät, det är dock möjligt att röra sig i planområdet med dessa färdmedel. Närmaste busshållplats återfinns vid Folkesta handelsområde cirka 1,5 kilometer söder om planområdet.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Klimatlagen trädde i kraft i svensk lag 1 januari 2018. Den binder regeringen vid att föra en politik för att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045 ska vara noll. De svenska målen är satta mot bakgrund av de mål som EU satt till 2030. Unionens samlade utsläpp ska minska med 40 procent till detta år jämfört med år 1990. Sverige har satt etappmål för de delar av utsläppen som inte omfattas av utsläppshandeln. Utsläppen från inrikes transporter, förutom inrikesflyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010.

I 2 kap. 3 § plan- och bygglagen anges att kommunen ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter i sin planering.

Naturvårdsverkets (Naturvårdsverket, 2019) har tagit fram ett antal punkter som beskriver den potentiella klimatpåverkan av en plan:

- En ökning eller minskning av efterfrågan av produkter, tjänster, råmaterial eller insatsvaror som leder till indirekt förändrade växthusgasutsläpp
- Förändrade växthusgasutsläpp på grund av ökad eller minskad energianvändning vid till exempel materialproduktion och transporter, både inför och under ett byggskede och när till exempel en verksamhet är i drift.
- Förlust eller skapande av miljöer som bidrar som kolsänka, exempelvis om skogsmark bebyggs eller om en våtmark restaureras.
- Indirekt påverkan genom att de klimatanpassningsåtgärder som genomförs leder till förändrade utsläpp.

I Eskilstunas klimatprogram som antogs 2022 beskrivs kommunens mål för en minskad klimatpåverkan. I programmet beskrivs att Eskilstuna ska vara klimatpositivt till år 2045. Det totala

² Nationella emissionsdatabasen

nettoutsläppet av territoriella växthusgaser ska minska med 80 procent mellan år 2020 och 2030. Konsumtionsbaserade utsläpp ska motsvara minskningstakten eller hållas i linje med nationella mål.

Utifrån Eskilstunas klimatpåverkan och de lokala förutsättningarna finns fem fokusområden i klimatprogrammet som är särskilt viktiga att prioritera. Transporter och resa hållbart, Använd och producera energi effektivt, bygga, renovera och anlägga med låg klimatpåverkan, konsumera och producera medvetet och lagra och ta upp växthusgaser.

Planförslagets konsekvenser

All ny bebyggelse medför utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet. Hur omfattande utvecklingen är och var i kommunen den sker är viktiga faktorer att ta hänsyn till vid bedömningen av planförslagets klimatpåverkan.

Klimatmålen för Gunnarskäls verksamhetsområde är ambitiösa och det är tydligt att minskad klimatpåverkan varit viktigt vid utarbetandet av planförslaget, vilket bedöms som positivt. Enligt hållbarhetsprogrammet för planförslaget, som presenteras i den fördjupade översiktsplanen, ska kommunala anläggningsinvesteringar vara klimatneutrala med ambitionen netto noll klimatpåverkan. Vidare ska utvecklingen i verksamhetsområdet hålla målet för ett klimatpositivt Eskilstuna år 2045. I planförslaget presenteras en vision om ett attraktivt och klimatsmart verksamhetsområde. Detta ska uppnås genom att verksamhetsområdet byggs och utvecklas med ambitionen att följa hållbarhetsprogrammet.

Planförslaget medger att naturområden exploateras. Det medför en förlust av områdets förmåga att binda kol vilket i sin tur kommer att innebära indirekt ökade utsläpp av växthusgaser. Den ändrade markanvändningen kommer även innebära direkta koldioxidutsläpp genom dränering av torvmarker/sumpskogar. Som exempel orsakar dränerade torvmarker i Sverige högre årliga utsläpp än personbilstrafiken. Planförslaget bör kompletteras med beräkningar på mängden utsläpp från den ändrade markanvändningen. Planförslaget bör även kompletteras med vilka åtgärder som behöver tillämpas för att kunna kompensera för markomvandlingen. För att säkerställa att kommunen når sina uppsatta klimatmål bör planförslaget kompletteras med riktlinjer för kommande planering. Exempelvis genom att ange att klimatberäkningar med förslag på åtgärder ska genomföras i kommande detaljplanering.

I planförslaget medges att det finns en risk för ökade lokala utsläpp. I en förstudie av den nya kombiterminalen uppges att en eventuell klimatnytta från kombiterminalen ligger i att en tillräckligt stor mängd gods flyttas från väg till effektivare transportslag så att det väger upp för de utsläpp som nybyggnation av terminalområdet ger upphov till. Förstudien presenterar en övergripande utsläppsberäkning av den tillkomna godsvolymen. Studien konstaterar att tåget har lägre koldioxidutsläpp än lastbil, beräknat på samma godsvolym och fraktsträcka. Beräkningen bygger på att lastbilarna nyttjar fossila bränslen och eldrivna godståg. Vidare klimatberäkningar krävs för att kunna bedöma om förflyttningen av transportsätt i Gunnarskäl ger den minskade klimatpåverkan som eftersträvas. Det behöver även sättas i relation till den klimatpåverkan som byggnation och drift av kombiterminal och verksamhetsområde innebär. Det bör även framgå vilka åtgärder som behöver göras för att nå satta klimatmål.

Enligt planförslaget ska verkställande av planen möjliggöra hållbara resor och transporter. Detta ska styras genom att Eskilstuna kommun vid försäljning av mark ska ställa krav på att företag som etablerar sig i Gunnarskäl ska ta fram en grön resplan. I planförslaget presenteras exempel på tvingade åtgärder så som att företag ska ansluta sig till bil-, cykelpooler och samåkningsapplikationer (appar), eller att i samverkan med Sörmlandstrafiken erbjuda testresenärskampanjer för anställda. Utvecklingen av planområdet ska även medför goda förutsättningar att resa kollektivt till och från samt inom planområdet.

Utvecklingen av Gunnarskäl kommer att medföra ett ökat behov av resor till och från området. Det är således positivt att kommunen vill påverka genom att ställa krav på att gröna resplaner ska tas fram i kommande planering. Genom endast fysisk planering går det dock inte att styra medborgares val av transportmedel. Samtidigt kan den fysiska planeringen främja vissa typer av transporter framför andra, exempelvis genom att ställa krav på andel parkeringsplatser i förhållande till andel cykelparkeringar. Ett rakt och lättorienterat område kan även bidra till effektiva transporter. Det är tydligt att det finns stor kunskap om och höga ambitioner att transportererna ska vara så hållbara som möjligt.

Planförslaget kommer, med fullt utbyggd kombiterminal, kunna innebära cirka 2000 lastbilstransporter. Enligt den regionala utvecklingen ska det ske en ökad elektrifierad transport i framtiden. Utan denna övergång kommer troligen majoriteten av de 2000 lasttransporterna fortsätta använda fossila drivmedel vilket bidrar till verksamhetsområdets klimatpåverkan.

De verksamheter som kommer etableras inom planområdet kommer sannolikt att kräva stora mängder el. Energieffektivisering är därför även viktigt för att nå de uppsatta målen. För att mildra effektbehovet föreslås en kombination av batterilager och mikroproduktion i området, exempelvis genom solceller på tak. Dessa åtgärder beräknas kunna generera upp emot 80 MW vilket hjälper till att täcka det beräknade effektbehovet för verksamhetsområdet på drygt 145 MW. I planförslaget presenteras även förslag på åtgärder som fjärrvärme, fjärrkyla, vätgaser, överskottsvärme samt cirkulärt återbruk genom industriell symbios. Det bedöms som positivt att effektmildrande åtgärder från förnybar energi, som beräknas kunna täcka mer än hälften av energibehovet, föreslås inom området. Det är dock viktigt att föreslagna åtgärder genomförs och att en hållbar och robust lösning med lägre klimatpåverkan säkerställs för det totala energibehovet.

Material med låga utsläpp av växthusgaser bör prioriteras. Material som järn och betong orsakar stor klimatpåverkan och bör undvikas så långt det är möjligt. Planförslaget bör därför kompletteras med ett ställningstagande kring materialval.

I planförslaget finns ambitiösa mål och visioner för att minska verksamhetsområdets klimatpåverkan. Planförslaget kan dock med fördel kompletteras med beräkningar på hur stor påverkan markförändringen, men även byggnation och drift, kommer medföra. Det är i dagsläget svårt att bedöma om de åtgärder som presenteras kommer vara tillräckliga för att minska klimatpåverkan och för att uppnå de satta målen för projektet. Sammantaget bedöms planförslaget därför medföra negativa konsekvenser. De största riskerna kopplat till klimatpåverkan utgörs av exploatering av kolsänkor samt att byggnation och drift av planerade anläggningar kommer innebära ökade koldioxidutsläpp. Planförslaget kan även innebära en indirekt klimatpåverkan genom en ökning av efterfrågan av produkter, tjänster, råmaterial eller insatsvaror.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Kravställ att kommande planering ska presentera klimatberäkningar och åtgärder för att kunna uppnå nettonollutsläpp.
- Se över möjligheterna för klimatkompensation för planerade åtgärder.
- Förtydliga med specifika riktlinjer för exempelvis hur många parkeringsplatser i förhållande till cykelparkeringar som ska finnas.
- Förtydliga att alla resor till och från området ska kunna ske på ett hållbart sätt.
- Komplettera planförslaget med ett ställningstagande att det materialval som har minst klimatpåverkan ska prioriteras för kommande bebyggelse.
- Sumpskogarna bör bevaras eftersom den spelar en viktig roll i att bromsa klimatförändringarna. Om sumpskogarna försvinner bör det finnas tydliga ställningstagande kring kompensation.

7.5 HÄLSA OCH LIVSMILJÖ

Vid planläggning ska verksamhetsområden planeras så att de bildar en god arbetsmiljö samt främjar en god hälsa för människor som verkar inom området. Två aspekter som påverkar hälsan är buller och luftkvalitet. Buller definieras som oönskat ljud och bedömningen av vad som är buller är således individuell. I Sverige utgör trafikbuller den vanligaste källan till bullerstörningar. Även verksamheter eller andra aktiviteter kan ge upphov till störningar. Buller påverkar människans hälsa och välbefinnande och kan orsaka sömnstörningar och öka risken för att drabbas av exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar och diabetes. Luftföroreningar kan ge både korttids- och långtidseffekter. Med korttidseffekter avses effekten av en kortvarig hög exponering vilket kan öka risken för hjärt-kärlsjukdomar samt astma och andra lungsjukdomar. Med långtidseffekter avses effekten av att dagligen utsättas för partiklar vilket kan bidra till uppkomst av sjukdomar som exempelvis cancer.

Det finns inga lägsta tröskelnivåer identifierade för hälsorisker från luftföroreningar, vilket innebär att effekter kan uppstå redan vid låga föroreningshalter. Alla sänkningar av föroreningshalter är således positiva ur hälsosynpunkt. Med luftföroreningar avses sådana ämnen och föroreningar som är skadliga för människors hälsa, naturen eller kulturmiljön. I detta avsnitt behandlas i första hand kvävedioxid (NO_x) och partiklar (PM10) eftersom miljö kvalitetsnormerna för dessa är svårast att klara.

Elledningar, transformatorer och annan elektrisk utrustning omges av två typer av fält, elektriska och magnetiska fält. Tillsammans kallas fälten för elektromagnetiska fält. Fälten är starkast närmast källan och avtar snabbt med ökat avstånd.

Nuläge och förutsättningar

Området kring Gunnarskäls säteri och närliggande naturområden anges som ett stadsnära värdeområde i kommunens grönplan. Det småskaliga vägnätet utgör idag en stor potential för rekreativ cykling och ridning. Enligt dialoger och enkäter i samband med framtagande av planförslaget har det framkommit att det centrala mosaik- och haglandskapet tillsammans med säteriet är en viktig målpunkt med många besökare. Här utförs en rad aktiviteter såsom ridning, att umgås, promenader och cykling. I enkäten framkom även att barn delvis vistas i området. Detta främst kopplat till ridverksamheten, men även för orientering, mountainbike och besök i naturen. Från det centrala mosaik- och haglandskapet går det att ta sig vidare ut mot omgivningen via landsvägar, spår och leder. Målpunkter är omgivande skogspartier, bad vid Mälaren, motionsspår och Mälardalsleden.

Strax norr om planområdet finns ett område som utgörs av riksintresse för rörligt friluftsliv. Det finns även en vandringsled, Mälardalsleden, som är en av Sveriges äldsta cykelturistled.

Luftkvaliteten inom planområdet antas vara relativt god. Halterna av föroreningarna NO_2 och PM10 är låga inom planområdet, men högre i närheten av E20 och väg 56.

Planområdet påverkas av buller från E20 och Svealandbanan. Ekvivalentnivåerna inom planområdet ligger över lag under riktvärdet 55 dBA, men är något högre närmast E20 och järnvägen.

I nära anslutning till planområdet går Svealandbanan vilken antas generera elektromagnetiska fält.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Rekreation

Vid bedömning av påverkan på rekreativ möjligheter kommer planen analyseras utifrån till exempel Boverkets riktlinjer i Planera för rörelse! Hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § och 2 kap 3 § p 2 kommer även att bedömas, se avsnitt 4.1.2. Planförslagets påverkan kopplat till

folkhälsopolitiska mål med fokus på mål 5 samt Sveriges friluftslivspolitiska mål ligger även till grund för bedömningen, se avsnitt 4.3 och 4.4.

Luftkvalitet

Miljö kvalitetsnormer, MKN, för luft är antingen så kallade gränsvärdesnormer för föroreningsnivåer i utomhusluft som inte får överskridas, eller så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. De flesta miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet är gränsvärden som ska följas och som inte får överskridas. Detta gäller till exempel partiklar och kväveoxider.

År 2021 tog WHO (Världshälsoorganisationen) fram riktlinjer för att det årliga medelvärdet för PM_{2,5}-koncentrationen utomhus inte bör överstiga 5 µg/m³ och att det årliga medelvärdet för kvävedioxid inte bör överstiga 10 µg/m³. Riktlinjerna är rekommendationer till medlemsstaterna och inte juridiskt bindande, men ger ett viktigt underlag för arbetet med att minska luftföroreningarna och samtidigt ta itu med klimatförändringarna.

Buller

Enligt Trafikverkets riktvärden för buller och vibrationer från väg- och spårtrafik får trafikbuller inte överskrida 30 dBA ekvivalent ljudnivå inomhus i hotellbyggnader och 45 dBA maximal ljudnivå inomhus. För kontor gäller 35 dBA ekvivalent ljudnivå inomhus och 50 dBA maximal ljudnivå inomhus.

Elektromagnetiska fält

Det finns inte några föreskrifter, normer eller annan tvingande lagstiftning som begränsar nivån på lågfrekventa elektromagnetiska fält i Sverige. Därför tillämpas en försiktighetsprincip som beslutades 1996 av Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Statens strålskyddsinstitut, Elsäkerhetsverket och Boverket. Socialstyrelsen (2005) rekommenderar att ett medelvärde på lågfrekventa magnetfält 0,4 µT inte bör överstigas för allmänheten under längre perioder. Vid ett långtidsmedelvärde under 0,4 µT kan forskningen inte se någon ökad risk för sjukdom. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, har också givit ut "allmänna råd" för allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält.

Det vetenskapliga underlaget anses fortfarande inte vara tillräckligt gediget för att man ska kunna sätta ett gränsvärde. Det beror bland annat på att det saknas en biologisk förklaringsmodell för påverkan på cancerrisken (Hamnerius 2020).

Det finns ett antal olika sätt att reducera elektriska och magnetiska fält. Normala byggnadsmaterial som trä, betong och tegel skärmar elektriska fält effektivt. Vid reduktion av magnetfält kan man antingen minska fältet från källan eller införa skärmning, exempelvis för att skydda känslig utrustning. Att minska vid källan är ofta den bästa åtgärden.

Planförslagets konsekvenser

Planförslaget medför exploatering i ett område som idag används för rekreation. Påverkan kommer att vara både direkt i form av förlust av områden och indirekt i form av att området ändrar karaktär. Gunnarskäls säteri och dess närmiljö kommer bevaras och kopplas samman med det planerade gröna nätverket inom planområdet. Ridverksamheten kommer dock att behöva upphöra eller omplaceras i samband med utveckling av området.

Enligt planförslaget ges förutsättningar för rekreation genom avkoppling och motion i kvarvarande grönområden. En sammanhängande rekreationsslinga anläggs inom planområdet som kopplas samman med befintliga landsvägar och elljusspår. Slingan ska enligt planförslaget vara belyst och ha en tydlig skyltning vilket bedöms som positivt. Vidare lyfts det i planförslaget att öppna dagvattenlösningar ska samnyttjas med grönytor vilket bedöms gynna både natur och rekreativa värden.

För att säkerställa att verksamhetsområdet inte tränger in i omgivande landskapsrum eller påverkar vyn från riksintresset för kulturmiljövård (Tumbo) och riksintresset för det rörliga friluftslivet vid Mälaren anläggs/bevaras en grön ridå.

Utbyggnad enligt planförslaget kommer att medföra ökad biltrafik inom planområdet. Detta kommer medföra ökade luftföroreningshalter samt ökade bullernivåer. Gång- och cykelvägar ska byggas ut i området men biltrafik bedöms som det främsta transportmedlet, särskilt till och från de planerade verksamheterna. En minskad andel förbränningsmotorer och en gradvis övergång till elektrifierade fordon bedöms på lång sikt mildra de negativa effekterna. Partikelbelastningen från däck och vägbaneslitage kvarstår dock och förväntas öka med ökad trafikvolym. Bullerproblematiken kvarstår även vid hastigheter från cirka 50 kilometer i timmen och uppåt då bullret från däck och vägbana har stor betydelse.

Förutom att den ökade trafiken kommer påverka bullernivåerna och luftkvaliteten i området kan även kommande etableringar ge en påverkan. Inom planområdet ska verksamheter med fokus på logistik och industri etableras. Enligt planförslaget ska kommande verksamhetsbuller prövas i framtida miljötillstånd. I kommande tillståndsprocessen regleras sådant som utsläpp till luft, buller och annan omgivningspåverkan. Kommande tillståndsprocesser med eventuella tillhörande miljökonsekvensbeskrivningar utgör således en garanti för att oacceptabel hälsopåverkan och oacceptabla störningar kommer uppstå.

Det bedöms finnas en risk för att planförslaget medför bullerpåverkan på fastigheter i närheten. Några hundra meter norr om planområdet ligger bostadsområdena Lövstavret och Stavstorp. Planförslaget bör förtydliga att det är viktigt att vidare utreda risken för påverkan samt att eventuella överskridande av riktvärden ska åtgärdas.

I planförslaget anges att en ny mottagningsstation kommer att krävas i området för att kunna ta emot el och transformera effekten från regionnätet. Mottagningsstationer kan ge upphov till elektromagnetiska fält. Det kan även järnväg och kombiterminal göra. Planförslaget bör kompletteras med att de som arbetar och besöker området ska ha en god strålmiljö och att eventuell påverkan ska utredas vidare i kommande planering för att säkerställa detta.

Planområdets rekreativa värden påverkas av planförslaget genom att många av de befintliga värdena går förlorade. Planen har tagit hänsyn till rekreation genom att planera för en rekreativ slinga, grönområden samt att säteriet bevaras. Det kommer bli ökade nivåer av både buller och luftföroreningar inom planområdet. Baserat på att krav kommer ställas i kommande tillståndsprocesser kring skyddsåtgärder och avstånd till bostäder, bedöms risken för negativ hälsopåverkan sammantaget som liten. Planförslaget bedöms medföra elektromagnetiska fält från planerad mottagningsstation. Det går inte att bedöma konsekvenserna utan kompletterande utredning av de tillkommande elektromagnetiska fälten. Inom planområdet kan det bli aktuellt med verksamheter som medför liknande påverkan på omgivningen, vilket innebär att det finns risk för kumulativa effekter. Sammantaget bedöms planförslaget medföra små till måttligt negativa konsekvenser kopplat till aspekten hälsa och livsmiljö.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Komplettera planen med en övergripande riktlinje om att planeringen ska bidra till att minska luftföroreningar från biltrafik och att en god ljudmiljö ska eftersträvas.
- Peka ut vilka verksamheter och vägar som omfattas av skyddsavstånd.
- Planförslaget bör kompletteras med en övergripande riktlinje om att bullerutredningar ska genomföras för de detaljplaner där det bedömts att behov finns.
- Komplettera med riktlinjer för elektromagnetiska fält till exempel att områden där människor har stadigvarande vistelse lokaliseras så att magnetfält från kraftledningar och transformatorstationer innebär minimal risk för skador på människors hälsa. Det kan även förtydligas att nya kraftledningar och elektriska anläggningar ska utformas så att exponering för elektromagnetiska fält begränsas.

7.6 RISK OCH KLIMATANPASSNING

Risk och säkerhet inom samhällsplanering är ett allmängiltigt begrepp som kan avse en lång rad händelser med mycket varierande allvarlighetsgrad. Begreppet risk avser i detta sammanhang kombinationen av sannolikheten för en händelse och dess konsekvenser. Individrisken är sannolikheten att omkomma för en person som kontinuerligt vistas på en specifik plats, exempelvis på ett visst avstånd från en transportled.

Framtidens klimat kommer att skilja sig från dagens. Bland annat förutses ökade nederbördsmängder samt höjda medeltemperaturer. Värmeböljor och kraftig nederbörd bedöms inträffa allt oftare. Klimatanpassning innebär att minimera sårbarheten och förebygga skador som orsakas av ett förändrat klimat avseende skyfall, höjda havsnivåer, höga temperaturer, erosion och skred. Såväl nuvarande som tillkommande bostäder och infrastruktur behöver anpassas till klimatförändringens effekter.

Skred sker när en sammanhängande jordmassa kommer i rörelse. Skred förekommer i silt- och lerjordar. Skred kan även inträffa i siltiga eller leriga moräner om moränen är vattenmättad. Vid ett ras rör sig block, stenar, grus- och sandpartiklar fritt. Ras sker i bergväggar, grus- och sandbranter. Den gemensamma nämnaren är att både skred och ras kan inträffa utan förvarning. Den naturliga erosionsprocessen anpassar branter och slänter till ett jämviktsläge. Små förändringar av denna jämvikt kan utlösa skred eller ras. Landhöjningen, klimatet och människans ingrepp i naturen förändrar markens stabilitet. Under årens lopp kan därför säker mark bli osäker. Även denna typ av risker måste hanteras i planeringen.

Nuläge och förutsättningar

SMHI:s klimatanalys för Södermanlands län visar att årsmedelnederbörden och förekomsten av kraftiga regn och skyfall kommer att öka med 15–25 procent mot slutet av århundradet. Analysen visar även att årsmedeltemperaturen kommer att öka med 3–5 grader mot slutet av århundradet. Fler och längre värmeböljor kan ge konsekvenser för en stor del av befolkningen, särskilt för äldre personer. Den fysiska planeringen erbjuder möjligheter till en långsiktig och förebyggande klimatanpassning av bebyggelse och infrastruktur. Samhällsviktiga funktioner som sjukhus, vårdhem, skolor och övergripande infrastruktur är extra viktiga att skydda inför risker som härrör från ett ändrat klimat. VA/avfallsanläggningar, el/telenätanläggningar samt industrier med stor miljöpåverkan är också viktiga att skydda mot översvämning, ras och skred.

Det finns fyra sumpskogar inom planområdet. Sumpskogar skyddar mot både torka och översvämningar.

Svealandsbanan, E20 och riksväg 56 är rekommenderade primära färdvägar för farligt gods. Folkestavägen, Folkestaleden och Bolindervägen är sekundära rekommenderade färdvägar för farligt gods.

Det finns inte några misstänkta eller konstaterat förorenade områden inom eller i anslutning till planområdet. Det finns inte heller några farliga verksamheter inom planområdet.

Inom ramen för dagvattenutredningen som har tagits fram för området har en lågpunktsanalys gjorts. Inom planområdet finns flertalet lågpunkter. Analysen visar att lågpunkterna är spridda över området och i huvudsak belägna i odlingsmarken. De områden som drabbas hårdast vid ett 100-årsregn eller 300-årsregn är marken kring vattendraget i den sydöstra delen. Det finns även platser norr och söder om Gunnarskäls säteri som också skulle drabbas av översvämning med maxdjup på 0,5–1 meter.

Information om risker kopplat till ras och skred saknas. Markförutsättningarna inom planområdet bedöms som goda.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Längs transportleder för farligt gods finns rekommenderade säkerhetsavstånd på mellan 25 och 40 meter beroende på vilken typ av transporter som tillåts. Vid icke stadigvarande vistelse kan i vissa fall ett skyddsavstånd om 10–25 meter från närmaste spår/väg tillämpas.

Enligt plan- och bygglagen 2 kap 5 § ska risker för människors hälsa och säkerhet beaktas i all planering.

Planförslagets konsekvenser

Planförslaget medför att ett område som i nuläget utgörs av naturmark bebyggs vilket kommer minska områdets värmereglerande funktion. En ökad andel hårdgjord yta försämrar även markens infiltrationskapacitet och kan öka risken för översvämning vid kraftiga skyfall.

För att hantera risker kopplat till ett förändrat klimat är det viktigt att anpassa den fysiska planeringen. Planförslaget saknar ett helhetsgrepp om hur kommunen ska arbeta med klimatanpassning inom planområdet. Klimatet kommer förändras och det är viktigt att bebyggelsen i planområdet är anpassat för bland annat ett varmare, blötare och torrare klimat. Utvecklingen av området innebär att flera ekosystemtjänster byggs bort. Exempelvis områdets temperaturreglerande förmåga eller förmåga att hantera stora mängder vatten vid kraftiga skyfall. Planförslaget bedöms delvis hantera riskerna kopplat till översvämning men det saknas resonemang i planförslaget kring hur risker kopplat till värmeböljor ska hanteras. Vidare saknas det information om eventuell ras- och skredrisk inom planområdet. Det lyfts dock att i områden med lera och torv kan stabiliseringsåtgärder behöva vidtas för att kunna bebygga marken. Utan tydliga rekommendationer för klimatanpassning bedöms det finnas en otydlighet kring hur man i kommande skeden ska hantera riskerna kopplat till ett förändrat klimat.

Planförslaget hanterar översvämningssrisker genom att bland annat lyfta att planområdet ska utformas med diken som kan avleda 30-års regn och att lågpunkter ska reserveras som magasinnytor. Vidare lyfts att vägar och kvartersmark ska utformas för att fungera som sekundära avrinningsvägar. I plankartan pekas flera dagvattendammar ut som kan hantera stora vattenmängder, vilket bedöms som positivt. Det är dock negativt att två av sumpskogarna, som idag kan hantera stora mängder vatten, byggs bort. Det saknas dessutom resonemang kring utformning av byggnader kopplat till översvämningssrisk. För att ge ännu bättre styrning till kommande planeringsskeden bör planförslaget förtydliga att man ska utforma bebyggelsen så att ett 30-årsregn ska kunna hanteras inom varje specifikt planområde. Det vore även bra om det lyfts att befintliga lågpunkter ska nyttjas för översvämningsszoner som med fördel också pekas ut i karta. Läs mer om planområdets dagvattenhantering i avsnitt 7.1.

Planförslaget kan även komma att medföra att miljöfarliga och störande verksamheter etableras inom planområdet, så som drivmedelsstation och Sevesoverksamhet. Detta kan medföra risker för människor och miljö. Om sådana verksamheter etableras kommer de att omfattas av tillståndsansökningar med tillhörande MKB. Risker kopplat till eventuella farliga verksamheter kommer således att hanteras i kommande skede. I denna bedömning har etablering av miljöfarlig verksamhet därför inte konsekvensbedömts.

Riskbilden av en kombiterminal beror främst på vilken typ av ämnen som ska hanteras på området. Enligt planförslaget ska riskutredningar som bedömer riskerna och rekommenderar åtgärder för att begränsa dessa genomföras i detaljplaneskede och kommande tillståndsansökningar kommer dessutom kräva mer detaljerade riskutredningar.

Farligt gods transporteras i dagsläget invid planområdet och i planförslaget lyfts att det finns goda förutsättningar för transporter av farligt gods även inom området. I planförslaget saknas det

resonemang kring vilka risker detta innebär och hur man ska minimera dem. Planförslaget bör förtydliga att man i de detaljplaner som det är aktuellt ställer krav om skyddsavstånd.

Planförslaget uppmärksammar ett antal risker som behöver hanteras i de kommande detaljplanerna. Det bedöms dock inte finnas tillräckligt med riktlinjer kopplat till bland annat klimatanpassning och farligt gods. Förtydliganden och i vissa fall även skarpare ställningstaganden efterfrågas.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttligt negativa konsekvenser kopplat till hantering av risker och klimatanpassning.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Förtydliga vilka klimatanpassade åtgärder som ska vidtas inom planområdet för att undvika risker kopplat till exempelvis värmeöar och erosion.
- Komplettera med en övergripande riktlinje om att utformningen av verksamhetsområdet ska vara anpassad efter framtida klimatförändringar.
- Komplettera planförslaget med en riktlinje om att kommande planering med fördel kan nyttja befintliga lågpunkter för att lokalt kunna hantera översvämningrisker.
- Komplettera planförslaget med information om ras- och erosionsrisk inom planområdet.
- Planförslaget kan med fördel föra ett resonemang kring naturbaserade lösningar för att exempelvis ställa krav på att de ska användas i så stor utsträckning som möjligt. Det vore även bra om ett resonemang kring ekosystemtjänsters förmåga att hantera klimatrisker lades till.
- Sumpskogarna bör bevaras och dess vattenreglerande funktion bör utredas. Förtydliga att kommande planering kommer behöva utformas efter skyddsavstånd kopplat till transporter av farligt gods inom området.

7.7 HUSHÅLLNING MED MARK, VATTEN OCH DEN FYSISKA MILJÖN I ÖVRIGT

Vad som är god hushållning med mark och vatten baseras bland annat på miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Där anges att företräde ska ges åt sådan markanvändning som medför en hushållning som är god ur allmän synpunkt. Bestämmelserna omfattar bland annat markområden som har värde eller betydelse för jord- och skogsbruk samt utvinning av värdefulla ämnen och material.

Hushållning med mark- och vatten samt den fysiska miljön i övrigt beskriver ett av de perspektiv som ska uppmärksammas enligt miljöbalkens bestämmelser om miljöbedömningar. Naturresurser är de råvaror som vi människor kan nyttja från naturen. Dessa resurser kan vara ändliga eller förnyelsebara. Det är dock alltid viktigt att de nyttjas på ett effektivt och miljöanpassat sätt så att de kan nyttjas även av framtida generationer.

Nuläge och förutsättningar

Planområdet består till största del av jord- och skogsbruksmark. Odlingsbar mark är en begränsad resurs som kan ge livsmedel, energi och/eller foder. Om jordbruksmarken förvaltas väl kan den generera resurser i tusentals år framöver. I Sverige minskar arealen jordbruksmark succesivt varje år³. Enligt Jordbruksverkets årliga sammanställning av jordbruksstatistik så har andelen jordbruksmark i Sverige minskat med 75 199 hektar mellan 2010 och 2021.

I Södermanlands län utgör jordbruksmark 23 procent av den totala landarealen vilket kan jämföras med genomsnittet för Sverige vilket är sju procent. Eskilstuna är en av kommunerna i länet med högst

³ Jordbruksmarkens värden. Jordbruksverket, 2020 samt <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-ochklimatet/jordbruksmarkens-varden>

andel jordbruksmark, 25–30 procent. Andelen jordbruksmark minskar dock succesivt i kommunen. De senaste 20 åren har uppemot 90 hektar exploaterats. Inom planområdet finns i nuläget cirka 150 hektar brukbar mark, vilket motsvarar cirka 0,5 procent av den totala jordbruksarealen i kommunen.

Skogsmark är precis som jordbruksmark av nationell betydelse vilket innebär att mark som har betydelse för skogsnäringen och som hyser förutsättningar för rationell drift ska skyddas mot åtgärder som påverkar brukandet. Inom planområdet finns även en stor andel skogsmark samt ett torvområde.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark och vatten ska tillämpas i planeringen. Enligt 2 kap 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

I 3 kap. 4 § miljöbalken sägs att Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Det är således jord- och skogsbruksnäringen som är av nationellt intresse, inte enbart marken. Skogsmark ska så långt som möjligt skyddas från åtgärder som försvårar rationellt skogsbruk.

Planförslagets konsekvenser

Planförslaget medför att skogs- och jordbruksmark kommer att tas i permanent anspråk. Omkringliggande jord- och skogsbruksmark kan bli svårbrukad om verksamhetsområden bildar barriärer eller bidrar till att sammanhängande odlingar fragmenteras. Den jord- och skogsbruksmark som i planen pekas ut som nytt verksamhetsområde bedöms inte medföra sådana konsekvenser då all brukad mark som tas i anspråk ligger i utkanten av större sammanhängande marker. Planförslaget bedöms därmed endast medföra negativ påverkan på jord- och skogsbruk genom direkt förlust av mark. Planförslaget bedöms inte påverka brukbarheten av den mark som kvarstår.

Omvandling av jordbruksmark för bebyggelse är inte endast en fråga om markanvändningens lämplighet (som den beskrivs i PBL). För att bygga bort brukningsvärd jordbruksmark måste kommunen även visa i vilken mån det finns väsentliga samhällsintressen som endast kan tillgodoses genom omvandlingen. Enligt planförslaget är exploateringen av Gunnarskäl ett väsentligt samhällsintresse. Bedömningen görs utifrån lokalsamhällets utveckling och behov baserat på möjligheten till fler i jobb och hållbara transporter. I planprocessen för FÖPen har det tagits fram en lokaliseringsutredning. Den landar i att planområdet är det mest lämpliga alternativet, bland annat till följd av bäst järnvägs- och infrastrukturella förutsättningar av studerade alternativ samt goda möjligheter till genomförande. Omvandling av jordbruksmark till exploaterat område omfattas vanligen av 12 kap. 6 § miljöbalken och ska därmed anmälas till länsstyrelsen för samråd. Kommunen påbörjade under 2023 en förstudie om hur matjorden inom planområdet kan återanvändas.

Skogsmark är precis som jordbruksmark av nationell betydelse vilket innebär att mark som har betydelse för skogsnäringen och som hyser förutsättningar för rationell drift ska skyddas mot åtgärder som påverkar brukandet. I planförslaget framgår det inte hur kommunen ska minimera påverkan eller om skogsmarken är av betydelse för skogsnäringen.

Planförslaget kan medföra att torvområdet dikas ur och att torven sedan kan brytas. Beslut om detta ska fattas i senare skede. Torv kan används till exempel vid växtplantering och för energiutvinning. Torvbildning i våtmarker tar lång tid och har förmågan att lagra stora mängder kol från det organiska materialet som hamnar i våtmarken. I Sverige tillåts torv endast att brytas i våtmarker som anses ha låga naturvärden. När torvbrytningen är klar ska områdena återgå till naturmark, ofta genom återplantering av skog eller blötläggning. Planförslaget innebär exploatering på torvområdet. Bryts torven har denna resurs försvunnit då den inte kommer tillåtas återskapas.

Planförslaget medför irreversibla ianspråktaganden av skogs- och jordbruksmark som är av nationellt intresse. Kommunen gör dock bedömningen att planerat verksamhetsområde ska betraktas som ett väsentligt samhällsintresse. Planförslaget kan innebära utskiftning av torvområde om våtmarken exploateras. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser för hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Inga.

8 SOCIALA KONSEKVENSER

8.1 VARDAGSLIV OCH LEVANDE SAMHÄLLEN

I det här avsnittet bedöms hur väl den fördjupade översiktsplanen förväntas bidra till en utveckling som skapar goda förutsättningar för ett fungerande vardagsliv och levande samhällen. Aspekter som inkluderas är bland annat tillgång till viktiga målpunkter i vardagen, kommunal service och tillgång till kollektivtrafik.

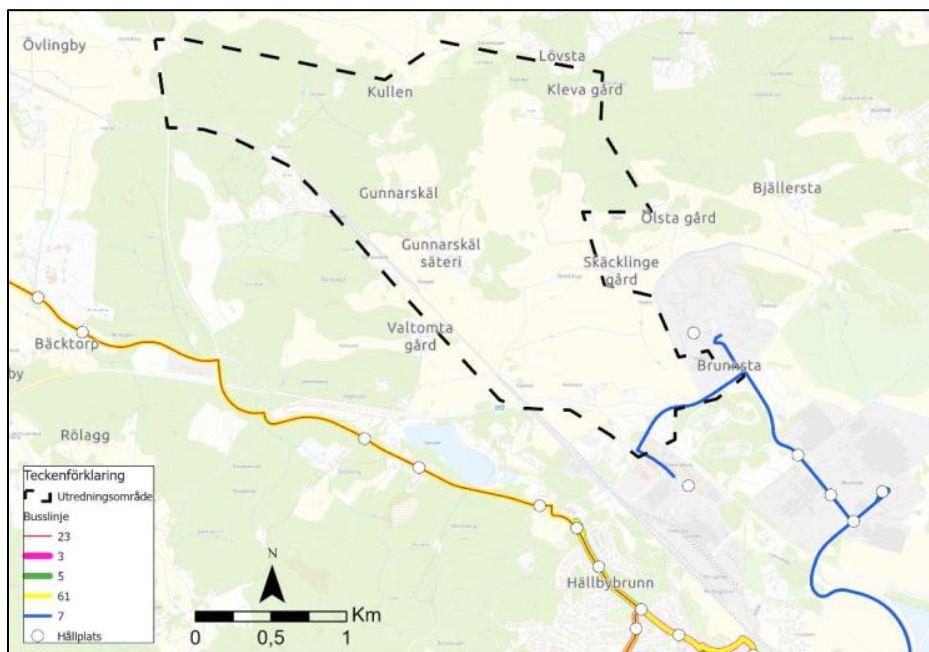
Nuläge och förutsättningar

Planområdet är i nuläget glest befolkat och kopplingar inom området är i stort förpassade till Folkestavägen och E20. Inom planområdet finns det i nuläget inte någon utbyggd kommunal eller kommersiell service. I nära anslutning till planområdet finns Folkesta handel med visst serviceutbud. I centrala Eskilstuna, cirka 7 kilometer från planområdet, finns ett rikt utbud av såväl kommersiell som kommunal service.

I anslutning till säteriet som ligger centralt i planområdet bedrivs rid- och stallverksamhet. Verksamheten omfattar cirka 35 hästar, vilket medför besökare till området.

De få som bor inom planområdet bedöms vara beroende av bil för sina vardagssysslor. Inom planområdet saknas anlagda gång- och cykelvägar.

Den kollektivtrafiklinje som idag går närmast Gunnarskäl är linje 7 som har sin ändhållplats vid Folkesta handelsområde. På morgon och eftermiddag trafikeras även Demofältet (Volvos testområde). Linje 5, som har högre turtäthet än linje 7, har sin ändhållplats i Hemlaås söder om planområdet, se Figur 12.

Figur 12 kollektivtrafik och hållplatser nära planområdet. Källa: Trafikutredning Gunnarskäl, Eskilstuna kommun (2022).

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Som grund för bedömningen av *Vardagsliv och levande samhällen* inkluderas bland annat aspekter som målpunkter i vardagen som lokal service och möjlighet till hållbara resealternativ mellan arbete och bostad. Detta, främst sett till det befintliga bostadsbeståndet i förhållande till vad som planeras och vilka utmaningar som planen lyfter i nulägesbeskrivningen. Målpunkter så som grönområden hanteras i avsnitt 7.5.

Mer konkret bedöms planförslaget även utifrån hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § (se avsnitt 4.1.2) och Folkhälsomål med fokus på mål 5 (se avsnitt 4.5).

Planförslagets konsekvenser

Planförslaget medför att ett område som idag främst utgörs av naturmark huvudsakligen planläggs för verksamheter. I planförslaget presenteras en högt ställd ambition om att bidra till en socialt god och tillgänglig livsmiljö genom att möjliggöra för företag att etablera sig inom kommunen. De utpekade utvecklingsområdena innebär möjligheter för både nyetableringar samt omlokalisering och expansion av verksamheter. Detta i sin tur innebär en ökad mängd arbetstillfällen och en stärkt lokal arbetsmarknad. Enligt planförslaget kommer exploateringen generera upp emot 7000 arbetstillfällen. En lokal arbetsmarknad skapar i sin tur en grund för bibehållen och/eller utökad kommersiell service. Den befintliga ridverksamheten kommer dock behöva upphöra/omplaceras.

Inom planområdet planläggs det för verksamheter med fokus på industri och logistik. Det kommer inte finnas några bostäder inom planområdet och verksamheterna kommer inte fullt ut vara tillgängliga för allmänheten. Inom planområdet planläggs dock för två servicenoder som kommer vara tillgängliga för allmänheten. Inom dessa noder föreslås bland annat service så som drivmedel, snabbmatsrestauranger och möjlighet till viss handelsverksamhet. Det planeras även för samarbete med Mälardalens universitet där utbildning och platsbesök hos verksamheter kombineras.

Planförslaget medför utbyggnad av gång- och cykelvägar som kopplas ihop med befintliga vägar till tätorten. Möjligheten att gå och cykla inom området mellan olika målpunkter i och utanför planområdet bedöms bli goda. Det kommer även finnas goda förutsättningar att resa kollektivt till och från samt inom planområdet, vilket leder till goda möjligheter till hållbar arbetspendling.

Sammantaget bedöms planförslaget genom tillkomsten av arbetstillfällen och möjligheterna till en bibehållen och/ eller förstärkt lokal service medföra positiva konsekvenser för aspekten vardagsliv och levande samhällen.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Ambitionen bör vara att ridverksamheten ska omplaceras.

8.2 INKLUDERING OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING

I det här avsnittet bedöms hur väl planen förväntas bidra till en utveckling som tar hänsyn till olika områdens värden och identitet men också om planen bidrar till att överbrygga barriärer, kopplar samman olika områden och strävar efter en sammanhållen och inkluderande kommun. Hur väl planen förväntas bidra till en utveckling som skapar tryggare samhällen och platser samt bevarar och utvecklar trivsamma miljöer bedöms också. Aspekter som inkluderas är bland annat barriärer, bebyggelsestruktur och tillgänglighet till mötesplatser.

Nuläge och förutsättningar

Planområdet är idag till största delen obebyggt och glesbefolkat. Området ligger i anslutning till järnvägen Svealandsbana i väst, E20 i syd och Folkestavägen i sydöst. Av dessa transportleder utgör i synnerhet järnvägen och E20 en barriäreffekt som begränsar framkomligheten för gång och cykel.

Inom området finns idag ett antal småvägar som leder till mindre hus och gårdar. Det saknas trygga och säkra passager över dessa vägar, men då dessa är lågt trafikerade bedöms de inte utgöra någon större barriär i dagsläget.

Planområdet är idag främst tillgängligt för folk som har bil, men även till viss del gångtrafikanter och cyklister. För mer detaljerad information om gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik se avsnitt 0.

Det finns idag ingen kännedom om otrygga platser inom planområdet. I och med att området till stora delar är obebyggt och utan belysning, kan det finnas platser som på natten kan upplevas som mörka och otrygga.

Bedömningsgrunder, indikatorer, krav och riktlinjer

Som grund för bedömningen av *Inkludering och social sammanhållning* ingår bland annat aspekter som om olika områdens behov synliggörs, barriärer och kopplingar i förhållande till tillkommande verksamheter, och om hur områden knyts ihop eller inte. Skapas nya barriärer och/eller överbryggas befintliga? Hur ser tillgången till olika typer av verksamheter ut i kommunen i stort och inom olika områden – planeras det för en variation med hänsyn till den specifika platsens behov och utmaningar? Vidare analyseras hur och om olika typer av områden och olika grupper i samhället beskrivs utifrån dess förutsättningar och behov. Planförslaget bedöms också utifrån hur tillgänglighetsanpassningar inkluderas i den planerade utvecklingen. Enligt målet för funktionshinderspolitiken ska den fysiska planeringen bidra till att bygga samhällen utifrån principen om universell utformning. Samhällen ska utformas så att de i största möjliga mån kan användas av alla.

Mer konkret bedöms planförslaget även utifrån hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § och 2 kap 3 § p 2 (se avsnitt 4.1.2) och Folkhälsomål med fokus på mål 5 (se avsnitt 4.5).

Planförslagets konsekvenser

Gunnarskäl ska utvecklas med miljöer som är attraktiva för människor med service och god tillgänglighet till centrala Eskilstuna och Torshälla liksom till arbetsmarknadsregionen som helhet. Enligt planförslaget bevaras befintliga entréer från landsvägar för att skapa en god tillgänglighet till området samt till närliggande målpunkter.

Många av de verksamheter som kommer etableras inom området kommer troligtvis hägnas in, vilket leder till att de upplevs som otillgängliga och som barriärer. Det ses som positivt att man planerar för servicenoder och att dessa områden, som är mer öppna och tillgängliga, ska vara lätta att hitta till. Det är viktigt att dessa områden utformas så att de upplevs som tillgängliga och inbjudande.

De nya vägarna inom planområdet kan upplevas som barriärer om de inte utformas på rätt sätt. Enligt planförslaget ska övergångsställen finnas lämpligt placerade.

Inom området kommer trafikseparerade cykelvägar att anläggas längs vägnätet, vilket bedöms som positivt. Inom planområdet planeras det också för möjlighet att resa med kollektivtrafik. Det gör att området och dess arbetsplatser även blir tillgängligt för personer utan tillgång till bil. Detta bedöms öka möjligheten för att de tillkommande arbetsplatserna ska komma hela kommunen till del, inkluderat personer med svagare socioekonomiska förutsättningar beroende på vilka typer av arbetstillfällen som kommer bli aktuella.

Planförslaget saknar ett helhetsgrepp kring tillgänglighet för olika grupper (ålder, kön, socioekonomi, funktionsvariation osv.). Det är viktigt att tillgänglighetsfrågan får hög prioritet i den fysiska planeringen. Det vore bra om planförslaget belyser att tillgänglighetsperspektivet bör ingå i samtliga steg i plan- och byggprocessen. Planförslaget bör belysa att principen om universell utformning vid stadsplanering och utformning ska gälla i kommande planering av verksamhetsområdet.

Det vore bra om planförslaget hade ett mer uttalat barnperspektiv kopplat till planerade servicenoder där barn kan komma att vistas som exempelvis vid föreslagen torgmiljö vid Gunnarskäls säteri. När kommunen planerar för framtida samhällsservice och för livsmiljöer i stort behöver barn och ungas perspektiv alltid beaktas i tidigt skede, samt att barnets bästa prioriteras. Exempelvis skulle planförslaget kunna förtydliga att vid alla åtgärder som rör barn och unga ska deras bästa prioriteras och vara vägledande.

Enligt planförslaget ska områdets trygghet och trivsel prioriteras. Detta görs genom flertalet riktlinjer. Bland annat lyfts att vägarna ska ha god belysning och att det ska finnas övergångsställen på lämpliga ställen. Vidare lyfts att för att skapa trygghet och en upplevelse av rörelse inom område ser kommunen med fördel att alla byggnadsentréer vänder sig mot gaturummet och är väl synliga. Samtliga väg- och informationsskyltar inom området ska samordnas för att ge ett enhetligt intryck och för att underlätta orienteringen. Målpunkter som entréer och busshållplatser bör belysas extra tydligt.

Majoriteten av de verksamheter som planeras inom planområdet kommer vara aktiva under dagtid på vardagar. Det finns en risk att området upplevs som öde under resterande timmar. Planförslaget lyfter att ett större torg tillskapas i planområdet som kan ge möjlighet till aktiviteter som inte nödvändigtvis hänger ihop med omgivande verksamhet, så som loppmarknader och marknader. Om detta blir verklighet skulle det kunna aktivera området även på helger och kvällar, vilket bedöms som positivt.

För att medborgarna i en kommun ska känna sig delaktiga och inkluderade i hur deras kommun utformas är det viktigt att i planarbetet fånga upp medborgarnas perspektiv. Under planprocessen har flertalet dialoger med medborgare genomförts där kommunen hämtat in synpunkter. Det har även gjorts en enkätstudie för att hämta in information om områdets nuvarande värden och hur området kan utvecklas vilket bedöms som positivt. Ytterligare dialoger skulle kunna fördjupa kunskapen också om de som nyttjar området för att på så sätt kunna analysera för vilka konsekvenserna blir som störst. Det skulle också kunna bli ett underlag för att kunna göra den nya platsen mer inkluderande för olika grupper av medborgare.

Planförslaget medför att ett område som i stort sett är oexploaterat idag exploateras med verksamheter. Kopplat till aspekten inkludering och social sammanhållning finns det goda intentioner i planen. Det som bedöms som positivt är att kommunen är mån om att utforma området tryggt och säkert. Planen saknar dock ett helhetsgrepp kring tillgänglighet för olika grupper, vilket planen bör kompletteras med. Sammantaget bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser. Med föreslagna åtgärder kan de positiva konsekvenserna stärkas.

Rekommendationer och åtgärdsförslag

- Utred hur man på bästa sätt undviker att de nya vägarna inom planområdet blir barriärer.
- Gör en djupare analys gällande vilka som nyttjar området idag och hur området kan göras mer inkluderande för olika grupper av invånare.
- Om planförslaget främst innebär etablering av "mansdominerade branscher" bör planen skapa förutsättningar för företag att bryta den könssegregerade marknaden. Förtydliga hur man i planförslaget tar hänsyn till olika samhällsgrupper genom att utveckla planförslaget med ett tydligt jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.
- Enligt uppgift består Eskilstunas stora utmaningar kring arbetslöshet framför allt i att utrikesfödda kvinnor och unga män boende i kommunens prioriterade stadsdelar står utanför arbetsmarknaden. Utred möjligheten för dessa grupper att ta del av kommande arbetstillfällen.
- Det är önskvärt att planförslaget har ett mer uttalat barnperspektiv. Exempelvis skulle planförslaget kunna förtydliga att vid alla åtgärder som rör barn och unga ska deras bästa prioriteras och vara vägledande.
- Säkerställ att befintlig ridverksamhet eller liknande aktivitet har möjlighet att fortsätta med ny placering för att minska negativ påverkan på ungas lika möjlighet till meningsfull fritid som idag av kommunen inte bedöms som jämställd och jämlik.

9 ALTERNATIV

Bedömningarna i kapitel 7 och 8 har gjorts jämfört med nuläget. I detta kapitel beskrivs nollalternativet, det vill säga, miljöns sannolika utveckling om planen inte antas samt alternativa utformningar och avfärdade alternativ.

9.1 NOLLALTERNATIVET

Nollalternativet har samma tidshorisont som planförslaget, det vill säga år 2045.

Om den fördjupade översiktsplanen inte genomförs finns två olika tänkbara framtidsscenarier. Antingen är planområdet fortsatt relativt obebyggt alternativt är planområdet mer eller mindre bebyggt men med en annan utformning.

Om planområdet förblir obebyggt bedöms nollalternativet inte medföra några konsekvenser jämfört med nuläget. Dagens kultur- och naturvärden finns kvar. Även dagens situation gällande dagvattenflöden och föroreningar som når recipienter samt översvämningsrisk bedöms vara oförändrad. I detta scenario exploateras inte planområdet vilket gör att den brukningsvärda skogs- och jordbruksmarken kvarstår. Kopplat till de sociala aspekterna bedöm dagens situation kvarstå. Om mark för ny järnvägsanläggning inte skapas försvåras Eskilstunas arbete med att flytta sin godstransport från väg till tåg. Detta kan medföra att kommunens klimatpåverkan inte minskar i samma takt.

Eftersom planområdet är utpekade i den nu gällande översiktsplanen är det stor sannolikhet att planområdet bebyggs. Om det inte tas fram en fördjupad översiktsplan är det sannolikt att utvecklingen sker med spridda detaljplaner. Spridda detaljplaner ger inte samma övergripande perspektiv som en fördjupad översiktsplan, därav bedöms det finnas risk för fler negativa konsekvenser. Exakta konsekvenser av annan utformning av bebyggelse i planområdet är i dagsläget omöjliga att bedöma eftersom skala och storlek inte är känt.

9.2 AVFÄRDADE ALTERNATIV

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt miljöbalkens 6 kap. resonera kring alternativa utformningar samt avfärdade alternativ. Ett klargörande av avfärdade alternativ bidrar till förståelsen av den föreslagna planens egenskaper och konsekvenser.

I Eskilstunas översiktsplan, ÖP 2030, pekas Gunnarskäl ut för storskalig industriverksamhet. I samband med att den fördjupade översiktsplanen togs fram utfördes en lokaliseringsutredning (Lokaliseringsutredning, 2023), då Gunnarskäl hyser höga naturvärden och brukningsvärd åkermark.

Sex alternativa lokaliseringar utreddes i lokaliseringsutredningen. Dessa valdes utifrån tre uppsatta skalkrav gällande markområdets yta, behov av rak spårsträcka och utifrån maximal lutning för området. För varje alternativ beskrevs och bedömdes följande aspekter:

- Övergripande förutsättningar och genomförbarhet
- Riksintressen
- Miljökvalitetsnormer
- Jord- och skogsbruk
- Naturförhållanden och artskydd
- Landskapsbild och kulturvärden
- Rekreativvärden
- Förutsättningar för infrastruktur, inkl. järnväg
- Tekniska förutsättningar

- Trafikala förutsättningar järnväg
- Marknad och efterfrågan, järnväg
- Investeringsbehov och nyttjande av befintlig infrastruktur, anslutningar till anläggningen
- Hälsa och säkerhet

De alternativ som utreddes beskrivs nedan och kan ses i Figur 13.

Figur 13. Områden som har studerats i lokaliseringsutredningen och där område 1A utgör planområdet för Gunnarskäl. Området inom den röda ringen har utgått från det aktuella planområdet. Källa: Bilaga 9 Lokaliseringsutredning, 2023

Alternativ 1A

Alternativ 1A (planområdet för Gunnarskäl), Figur 13, ligger cirka sju kilometer nordväst om centrala Eskilstuna. Avgränsningen avsåg till en början cirka 340 hektar inklusive delar som inte var aktuella för exploatering. Området utgörs huvudsakligen av jord- och skogsmark med Gunnarskåls säteri centralt i området.

Merparten av marken som kan exploateras är ägd av kommunen vilket ökar möjligheterna att kunna genomföra planen. Sett till läge och infrastruktur är området lämpligt för ändamålet. Det finns även goda förutsättningar för anslutning till kommunalt VA.

A1 bedöms inte vara lämpligt utifrån naturvärden, grönstruktur samt rekreations- och kulturvärden. Jordbruksmark skulle ianspråkta och med god utformning kan befintliga värden endast till viss del bevaras. Detta alternativ är det som innefattar störst exploatering av jordbruksmark. Alternativet innebär även geotekniska utmaningar.

Alternativ 1A bedöms i lokaliseringsutredningen vara bättre än övriga alternativ sett till järnvägsförutsättningar.

Det avgränsade området för alternativ 1A har justerats efter att lokaliseringsutredningen genomfördes. Jordbruksmark i den södra delen av området ingår inte längre i planområdet. I norr har planområdet utökats fram till riksväg 56.

Alternativ 1B

Alternativ 1B, Figur 13, ligger cirka åtta kilometer nordväst om centrala Eskilstuna.

Utifrån naturvärden och grönstruktur framstår området som mindre känsligt än lokaliseringsstudiens övriga alternativ. Sett till läge och infrastruktur är området lämpligt för ändamålet. Här finns även goda förutsättningar för anslutning till kommunalt VA.

Kommunen har endast rådighet över en liten yta, 81 hektar, och endast en del av området har stöd i översiktsplanen. Inom området finns ett stort antal privata fastigheter och området korsas av statliga vägar vilket försvårar arbetet. Området innebär även svårigheter att få till en yta stor nog för ett storskaligt verksamhetsområde. Inom området finns instabila jordarter som kommer kräva stabiliseringsåtgärder.

Enligt lokaliseringsutredningen bedöms område 1B, efter alternativ 1A, utgöra det näst bästa alternativet.

Alternativ 2A

Alternativ 2A, Figur 13, ligger cirka sex kilometer öster om Eskilstuna centrum. Området utgörs i huvudsak av skogsmark med inslag av åker och betesmark.

I alternativ 2A ianspråkats lägst andel jordbruksmark jämfört med övriga alternativ. Området har medelgoda infrastrukturella förutsättningar. Befintligt vägnät för att angöra området har bristande standard och bärighet. Pendlingsavståndet bedöms i lokaliseringsutredningen vara rimligt.

Kommunen har inte rådighet över marken, vilket försvårar möjligheten att genomföra planen. Området är inte utpekat i översiktsplanen för ny bebyggelse men korsas av ett utpekat område för vindkraft. Sett till naturvärden och grönstruktur är området olämpligt för etablering av ett storskaligt verksamhetsområde. De tekniska förutsättningarna för kommunalt VA är lägre i området jämfört med andra alternativ. Det finns flera markavvattningsföretag inom området. Det finns också jordarter inom området som kräver stabiliseringsåtgärder. Det kommer behöva göras stora ingrepp i närområdet för att skapa vägar med tillräckligt hög standard vid exploatering i alternativ 2A, vilket också kräver stora kostnader.

Alternativ 2A bedöms i lokaliseringsutredningen ha dåliga förutsättningar för att nyttja järnvägen på ett effektivt sätt.

Alternativ 2B

Alternativ 2B, Figur 13, ligger cirka sju kilometer sydost om Eskilstuna centrum och strax norr om tätorten Hällberga. Området utgörs i huvudsak av skogsmark med inslag av åker och betesmark.

De infrastrukturella förutsättningarna är medelgoda då pendlingsavståndet till Eskilstuna bedöms acceptabelt i lokaliseringsutredningen.

Kommunen har endast rådighet över en liten del mark inom alternativ 2B, cirka 26 hektar. I översiktsplanen är området inte utpekat för ny bebyggelse och korsas av ett utpekat område för vindkraft. En stor del av området är däremot utpekat i översiktsplanen 2030 som grön infrastruktur. Etablering i detta område skulle därför strida mot översiktsplanens intentioner. Utifrån naturvärden och grönstruktur bedöms inte området som lämpligt för exploatering. Befintliga strukturer begränsar även möjligheterna till anpassning vilket medför att landskapsbilden påverkas mycket vid exploatering av området.

De tekniska förutsättningarna för kommunalt VA är lägre i området jämfört med andra. Jordarter inom området kräver också stabiliseringsåtgärder. Vidare har befintligt vägnät för att angöra området bristande standard och bärighet. Det kommer behöva göras stora ingrepp i närområdet för att skapa vägar med tillräckligt hög standard vid exploatering i alternativ 2B, vilket också kräver stora kostnader.

De infrastrukturella förutsättningarna i kombination med placeringen öster om Eskilstuna medför att området bedöms ha dåliga förutsättningar för ett effektivt nyttjande av järnvägen.

Alternativ 3A

Alternativ 3A, Figur 13, ligger cirka 15 kilometer öster om Eskilstuna centrum och cirka tre kilometer från Eskilstuna flygplats. Området består huvudsakligen av åker- och betesmark med inslag av områden med skogsmark.

Kommunen har ingen rådighet över marken inom området och det är inte utpekade i översiktsplanen 2030. Detta försvårar möjligheten till ett genomförande. En del av området är utpekade område för vindkraft. Inom Alternativ 3A finns en gällande detaljplan för Lindholm 2:1 med flera (Svealandsbanan) från 2007. Alternativ 3A ligger även inom riksintresse för kulturmiljövården och etablering av ett storskaligt verksamhetsområde riskerar därför medföra påtaglig skada på riksintresset. 126 hektar jordbruksmark riskerar att exploateras vid genomförande av planen.

Alternativ 3A bedöms ha dåliga förutsättningar för anläggande av kommunalt VA. Vidare kräver jordarter inom området stabiliseringsåtgärder. En stor yta inom området berörs av markavvattningsföretag. Alternativ 3A är även översvämningskänsligt. De infrastrukturella förutsättningarna har i lokaliseringsutredningen bedömts som mindre goda då det ligger långt ifrån utbyggd infrastruktur och tänkt arbetskraft.

De infrastrukturella förutsättningarna i kombination med placeringen öster om Eskilstuna medför att området i lokaliseringsutredningen har bedömts ha dåliga förutsättningar för ett effektivt nyttjande av järnvägen.

Alternativ 3B

Alternativ 3B, Figur 13, ligger cirka 15 kilometer öster om Eskilstuna centrum och cirka tre kilometer från Eskilstuna flygplats. Området består huvudsakligen av skogsmark samt åker- och betesmark.

Alternativ 3B är delvis utpekade som grön infrastruktur i översiktsplanen 2030, men har i lokaliseringsutredningen bedömts kunna beaktas vid eventuell exploatering.

Kommunen har ingen rådighet över marken inom området och det är inte utpekade som verksamhetsområde i översiktsplanen 2030. Detta försvårar möjligheten till ett genomförande. Inom Alternativ 3B finns en gällande detaljplan för Lindholm 2:1 med flera (Svealandsbanan) från 2007. Utifrån naturvärden och grönstruktur är området olämpligt för etablering av ett storskaligt verksamhetsområde.

Området har mindre goda tekniska förutsättningar för kommunalt VA. Jordarter inom området kräver också stabiliseringsåtgärder. I området finns markavvattningsföretag. De infrastrukturella förutsättningarna har i lokaliseringsutredningen bedömts som mindre goda då det ligger långt ifrån utbyggd infrastruktur och tänkt arbetskraft.

De infrastrukturella förutsättningarna i kombination med placeringen öster om Eskilstuna medför att området bedöms ha dåliga förutsättningar att nyttja järnvägen på ett effektivt sätt enligt lokaliseringsutredningen.

Motiv till avfärdande av alternativ

I lokaliseringsutredningen konstaterades det att område 1A, Gunnarskäl, var det mest lämpade området att studera vidare trots exploatering av stor yta jordbruksmark och höga naturvärden. Den främsta orsaken till detta utgjorde förutsättningarna för planerad järnvägsanläggning (kombiterminal). Alternativ 1B valdes bort då området bedömdes skapa en sämre järnvägskoppling till befintlig kombiterminal i Folkesta, samt att genomförbarheten var lägre än i alternativ 1A. Alternativ 2A, 2B, 3A, 3B bedömdes olämpliga utifrån sina järnvägsförutsättningar. Den främsta anledningen var att en lokalisering öster om Eskilstuna hamnar på hittar sida sett till de dominerande godsflödena och att godståg då måste passera två gånger genom de centrala delarna av staden för att kunna angöra TGOJ-banan. Även faktorer som riksintresse för kulturmiljövård och artskydd gjorde att alternativ valdes bort.

10 UTVÄRDERING MOT NATIONELLA OCH GLOBALA MÅL

Enligt miljöbalken 6 kap. 11 § punkt d ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn. I detta kapitel görs en översiktlig bedömning av på vilket sätt planförslagets genomförande bidrar till, eller motverkar, att de relevanta nationella miljökvalitetsmålen och de globala hållbarhetsmålen nås. Bedömningen görs endast på de globala målen som kopplar till miljöbalken. Denna bedömning är översiktlig, men kan tjäna som ett stöd i en diskussion om planförslagets påverkan. I avsnitt 4 beskrivs vilka mål som bedöms vara relevanta i arbetet med FÖP Gunnarskäl.

Bedömningen nedan illustreras på följande sätt:

Planen bedöms bidra till måluppfyllelse.

Planen varken bidrar eller motverkar möjligheterna att nå målet.

Planen motverkar måluppfyllelse.

Tabell 1. Planförslagets bidrag till miljökvalitetsmålen.

Miljökvalitetsmål	Globala mål	Motivering
 Begränsad klimatpåverkan Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.	 Bekämpa klimatförändringarna Genom att vidta omedelbara åtgärder så som anpassning till klimatrelaterade faror ska klimatförändringarna och dess konsekvenser bekämpas.	 Utbyggnad av nya verksamheter medför utsläpp av klimatgaser. Klimatmålen för Gunnarskäls verksamhetsområde är ambitiösa och det är tydligt att minskad klimatpåverkan är viktigt för utvecklingen av planförslaget vilket är bra. Det är i dagsläget svårt att bedöma om det åtgärder som presenteras kommer vara tillräckliga för att minska klimatpåverkan och uppnå de satta målen. Planförslaget bör ställa krav på att kommande planering ska beräkna klimatpåverkan samt vilka åtgärder som ska tillämpas för att kunna uppnå målet om netto noll utsläpp. Planförslaget bedöms motverka de aktuella nationella och globala målen.

Miljökvalitetsmål	Globala mål	Motivering
 <p>Frisk luft</p> <p>Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.</p>	 <p>God hälsa och välbefinnande</p> <p>Delmål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar</p>	 <p>Verksamheterna genererar transporter och utsläpp men avstånd till bostäder är relativt långt. Beroende på vad för verksamheter som etableras i området kan det även generera utsläpp. På grund av de osäkerheter som finns i dagsläget bedöms det finnas risk att planförslaget motverkar de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Giftfri miljö</p> <p>Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.</p>	 <p>God hälsa och välbefinnande</p> <p>Delmål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar.</p>	 <p>Inom planområdet finns inte några misstänkta eller konstaterade förorenade områden. Beroende på vilka verksamheter som etableras i området kan det komma att hanteras kemikalier inom planområdet. Eventuella risker bedöms i sådant fall hanteras i kommande tillståndsansökning/ar. Planförslaget bedöms varken bidra till eller motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>God bebyggd miljö</p> <p>Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.</p>	 <p>God hälsa och välbefinnande</p> <p>Delmål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar.</p> <p>Hållbara städer och samhällen</p> <p>Omfattar hållbar stadsutveckling och hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, återvinning och säkrare kemikaliehantering.</p>	 <p>Planförslaget medför ett nytt verksamhetsområde i ett område som idag har höga natur och kulturvärden. Planområdet ligger relativt långt från sammanhängande bebyggelse vilket medför att risken för störningar minskar. Planförslaget bedöms ha riktlinjer som syftar till att göra den bebyggda miljön inom planområdet god för de som jobbar och besöker området. Trots de positiva effekterna medger dock planförslaget även att naturmark tas i anspråk till förmån för verksamheter. Ur hushållningsperspektivet har det tagits fram en lokaliseringsutredning som bedömer att det aktuella planområdet är den bäst lämpade platsen för utvecklingen av det nya verksamhetsområdet. Påverkan på områdets kulturmiljö är inte heller fullständigt kartlagd. Planförslaget bedöms därför både bidra till och motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>

Miljökvalitetsmål	Globala mål	Motivering
 <p>Ett rikt växt- och djurliv</p> <p>Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.</p>	 <p>Bekämpa klimatförändringarna</p> <p>Delmål 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer.</p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten.</p> <p>Delmål 15.5 om att skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.</p>	 <p>Enligt planförslaget har kommunen tagit hänsyn till naturmiljöer och gröna samband. Trots det, medför planförslaget att stora naturytor kommer hårdgöras och stora delar av områdets naturvärden går förlorade. Planförslaget har goda mål och ambitioner om att bevara den biologiska mångfalden och naturmiljöer, men på det stora hela eftersom så mycket naturmark tas i anspråk bedöms planen motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Levande sjöar och vattendrag</p> <p>Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.</p>	 <p>Rent vatten och sanitet</p> <p>Delmål 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening.</p> <p>Delmål 6.6 Skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.</p>	 <p>Planförslaget kommer medföra ökade föroreningar i dagvattnet. I planförslaget visas medvetenhet om befintliga utmaningar kopplat till blåstrukturen och ambitioner om hur kommande dagvattenhantering ska utformas. Skarpare rekommendationer kopplat till dagvattenhantering efterfrågas dock. Exempelvis genom specifika krav på utredningar i kommande detaljplanering och att utrymme för dagvattenhantering kopplat till diken redovisas i planförslaget. Planförslaget bedöms motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Bara naturlig försurning</p> <p>De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.</p>	 <p>Rent vatten och sanitet</p> <p>Delmål 6.6 Skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.</p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.5 om att skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.</p>	 <p>Påverkan sker främst genom kväveoxider från trafiken. Planförslaget möjliggör användning av andra trafikslag än bil, men biltrafiken bedöms ändå öka inom planområdet jämfört med idag. Ökningen av försurande ämnen bedöms dock som liten. Planförslaget bedöms varken bidra eller motverka till de aktuella nationella och globala målen.</p>

Miljökvalitetsmål	Globala mål	Motivering
 <p>Ingen övergödning</p> <p>Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.</p>	 <p>Rent vatten och sanitet</p> <p>Delmål 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening.</p> <p>Delmål 6.6 Skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.</p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.5 om att skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer</p>	 <p>Planförslaget kommer medföra ökade föroreningar i dagvattnet från planområdet. I planförslaget visas medvetenhet om befintliga utmaningar kopplat till blåstrukturen och ambitioner om hur kommande dagvattenhantering ska utformas. Skarpare rekommendationer kopplat till dagvattenhantering efterfrågas. Specifika krav på utredningar i kommande detaljplanering bör också lyftas fram samt att utrymme för dagvattenhantering kopplat till diken redovisas i planförslaget. Planförslaget bedöms därför motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Levande skogar</p> <p>Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.</p>	 <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten</p> <p>Delmål 15.5 Skydda biologisk mångfald och naturliga livsmiljöer.</p>	 <p>Planen medför ianspråktagande av skogsmark. Enligt planförslaget har kommunen tagit hänsyn till naturmiljöer och gröna samband. Trots det, medför planförslaget att stora skogsytor kommer hårdgöras och områdets naturvärde går förlorade. Planförslaget har goda mål och ambitioner om att bevara den biologiska mångfalden och naturmiljöer, men på det stora hela eftersom så mycket naturmark tas i anspråk bedöms planen motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Ett rikt odlingslandskap</p> <p>Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.</p>	 <p>Ingen hunger</p> <p>Delmål 2.4 om hållbar livsmedelsproduktion</p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten</p> <p>Delmål 15.5 Skydda biologisk mångfald och naturliga livsmiljöer.</p>	 <p>Detaljplanen motverkar de aktuella nationella och globala målen i och med att planen tar brukningsvärd jordbruksmark i anspråk.</p>

Miljökvalitetsmål	Globala mål	Motivering
 <p>Säker strålmiljö</p> <p>Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.</p>	 <p>God hälsa och välbefinnande</p> <p>Delmål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar.</p> <p>Hållbara städer och samhällen</p> <p>Omfattar hållbar stadsutveckling och hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, återvinning och säkrare kemikaliehantering.</p>	 <p>Planförslaget medför en ny mottagarstation samt järnväg och kombiterminal, vilka båda bidrar med elektromagnetiska fält. Planförslaget saknar rekommendationer om detta och hur eventuella risker ska hanteras. Planförslaget bedöms motverka de aktuella nationella och globala målen.</p>
 <p>Myllrande våtmarker</p> <p>Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.</p>	 <p>Rent vatten och sanitet</p> <p>Delmål 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening</p> <p>Delmål 6.6 Skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem</p> <p>Bekämpa klimatförändringarna</p> <p>Delmål 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer.</p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p>Delmål 15.5 om att skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.</p>	 <p>Planförslaget medför att två av de befintliga sumpskogarna som finns i planområdets västra del försvinner. Planförslaget bedöms därför motverka till de aktuella nationella och globala målen.</p>

11 REFERENSER

- Artportalen, Data rödlistade fågelarter 2000–2023 (hämtat 2023-05-30).
- Boverket, karta över riksintressen. (hämtad 2023-04-13).
- Checklista för begränsad klimatpåverkan, 2022. Länsstyrelserna, Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet.
- Dagvattenutredning, 2023. Sweco.
- FÖP Gunnarskäl, 2023. Eskilstuna kommun.
- Grönplan 2020–2030, Eskilstuna kommun.
- Hamnerius AB (2020), Elektriska och magnetiska fält från spårvägstrafik i Uppsala.
- Jordbruksmarkens värden, Jordbruksverket, 2020.
- Klimatprogram, 2022. Eskilstuna kommun.
- Landskapsanalys Gunnarskäl, 2022. WSP Sverige AB.
- Lokaliseringsutredning, 2023. WSP Sverige AB.
- Länskarta Södermanland län, Länsstyrelsen Södermanland (hämtad 2023-04-13).
- Naturvårdsverket, 2023, Våtmarker och klimat.
- Naturvårdsverket, 2020, Sveriges arter och naturtyper i EU:s art och habitatdirektiv, ISBN 978-91-620-6914-8
- Naturvårdsverket, 2019. Klimataspekten i miljöbedömningar enligt 6 kap. miljöbalken Klimatpåverkan, klimatanpassning och energihushållning.
- Naturvärdesinventering, 2021. Ekologigruppen.
- Naturvärdesinventering, 2023. Naturföretaget.
- Skyddad natur, kartverktyg Naturvårdsverket. (hämtad 2023-04-13).
- SLB-analys, luftföroreningskartor (hämtat 2023-04-15).
- Torvbruk, 2021. SGU, Sveriges geologiska undersökning.
- Verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning, 2021. Boverket.
- VISS, Vatteninformationssystem Sverige. (hämtad 2023-04-13).
- Översiktlig dagvattenutredning, 2022. Sigma Civil AB.
- Översiktsplan 2030, Eskilstuna kommun.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 50 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Box 71
581 02 Linköping
Besök: S:t Larsgatan 3

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

